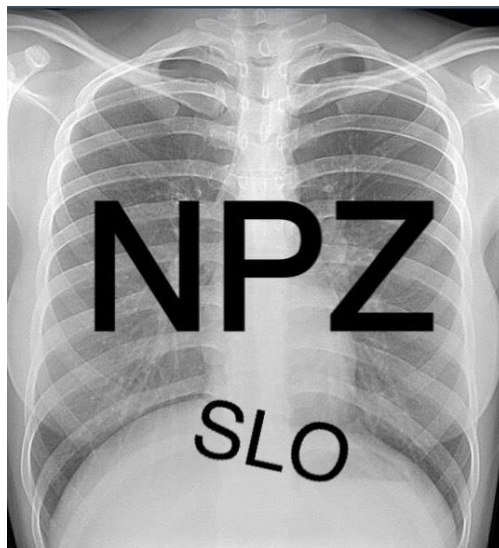

Rentgenska slika NPZ iz slovenščine

(Slovenski jezik in književnost)

Avtorici: Neja Gajzer, Ela Holc
Mentorica: Dr. Renata Debeljak

Ptuj, 2021

ZAHVALA

Pri raziskovalni nalogi bi se radi na prvem mestu zahvalili najini mentorici dr. Renati Debeljak, prof. slovenščine, ki je verjela v naju in nama pomagala ter naju pri raziskavi usmerjala. Brez nje nama zagotovo ne bi uspelo pripraviti tako kvalitetne raziskovalne naloge. Že preteklo šolsko leto se je naše sodelovanje izkazalo kot zelo produktivno in uspešno, kar je razlog, da smo se odločile naše sodelovanje še poglobiti v okviru nove raziskovalne naloge.

Zahvala gre tudi mag. Vojku Jurgecu, prof. angleščine, za angleški prevod povzetka.

POVZETEK

V raziskovalni nalogi z naslovom *Rentgenska slika NPZ iz slovenščine* sva želeli pod lupo oziroma drobnogled dati nacionalno preverjanje znanja, ki se je do sedaj že krepko zasidrilo v osnovnošolski sistem Slovenije. NPZ je kratica za nacionalno preverjanje znanja, ki ga rešujejo vsi učenci 6. in 9. razredov osnovne šole v Sloveniji. Test se rešuje na isti dan, ob isti uri, pod enakimi pogoji po celotni državi. Preverja se le znanje, ki se uporablja v učnih načrtih za predmete, katerih znanje se preverja. Ker pa je področje NPZ izredno široko, sva želeli raziskovalno temo malce zožiti, zato sva svoje raziskovanje usmerili v enega izmed obveznih predmetov, to je slovenščina.

Naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela.

V teoretičnem delu sva predstavili namen in cilje naloge ter njeno strukturo, metodologijo dela, temo oz. področje, ki naju je zanimalo.

V empiričnem delu je predstavljen NPZ iz slovenščine, in sicer zgodovina, novosti in spremembe pri samem poteku NPZ skozi leta, predstavljeni so analiza NPZ iz slovenščine v 6. in 9. razredu od šolskega leta 2005/2006 do 2018/2019 glede povprečno število točk, izbor umetnostnega in neumetnostnega besedila, število točk pri posameznih delih, število učencev, ki so le-tega pisali, ter rezultati ankete učencev 6. in 9. razredov glede mnenja o NPZ in smiselnosti pisanja le-tega.

KLJUČNE BESEDE: osnovna šola, nacionalni preizkus znanja, znanje, slovenščina.

ABSTRACT

The research paper, entitled *The X-Ray Image of the NAK in the Slovenian Language*, puts a National Assessment of Knowledge, which has been a part of the primary education system in Slovenia for many years now, under a magnifying glass. NAK (i.e., NPZ in Slovenian) is an acronym of the National Assessment of Knowledge tests, which are taken by all sixth- and ninth-graders of primary school in Slovenia. The tests are taken on the same day, at the same time and under the same conditions throughout the country and they are curriculum-based. Since the topic of the National Assessment of Knowledge is quite extensive, this research paper focuses on one of the tests, namely, on the Slovenian Language Test.

The paper consists of two parts, a theoretical and an empirical one.

The theoretical part presents the purpose, aims and structure of the paper, methodology and the topic or the field that the authors were interested in.

The empirical part presents the NAK Test in the Slovenian Language, namely its history, the novelties and changes in the course of the NAK throughout the years, the analysis of the NAK Tests in the Slovenian Language in the 6th and 9th grade from the school year 2005/06 to 2018/19 according to the average result, the selection of literary and non-literary texts, the results in different tasks, the number of students who took the test, and the results of a survey of the sixth- and ninth-graders on their opinion about the NAK and the sense of taking such tests.

KEYWORDS: primary school, National Assessment of Knowledge, knowledge, Slovenian.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	7
1.1 NAMEN IN CILJI NALOGE	8
1.2 STRUKTURA NALOGE.....	8
1.3 METODE DE LA	8
1.4 HIPOTEZE.....	9
2 TEORETIČNI DEL	10
2.1 KAJ JE NPZ	10
2.1.1 <i>Predhodnik NPZ</i>	11
2.2 SPREMEMBE SKOZI LETA	11
3 EMPIRIČNI DEL	14
3.1 NACIONALNI PREIZKUS ZNANJA IZ SLOVENŠČINE.....	14
3.2 RENTGENSKA SLIKA NPZ IZ SLOVENŠČINE MED 2005 IN 2019	14
3.2.1 <i>Letna poročila Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine</i> .	14
3.2.1.1 Prikaz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 6. razredu	14
3.2.1.2 Prikaz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 9. razredu	16
3.2.2 <i>Ugotovitve iz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine</i>	18
3.2.2.1 Ugotovitve iz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 6. razredu.....	18
3.2.2.2 Ugotovitve iz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 9. razredu.....	19
3.2.3 <i>Analiza NPZ v 6. razredu</i>	19
3.2.4 <i>Analiza NPZ v 9. razredu</i>	21
3.2.5 <i>Ugotovitve</i>	23
3.2.5.1 Ugotovitve v 6. razredu	23
3.2.5.2 Ugotovitve v 9. razredu	25
3.3 MNENJE UČENCEV O SMISELNOSTI PISANJA NPZ.....	27
3.3.1 <i>Učenci 6. razreda</i>	27
3.3.2 <i>Učenci 9. razreda</i>	28
3.3.3 <i>Analiza anket</i>	29
3.3.3.1 Analiza ankete učencev 6. razreda.....	29
3.3.3.2 Analiza ankete učencev 9. razreda.....	32
4 ZAKLJUČEK	39
5 VIRI IN LITERATURA	42
5.1 SPLETNA LITERATURA IN VIRI	42

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Razporeditev odgovorov na vprašanje Se ti zdi pisanje NPZ smiselno?.....	29
Graf 2: Razporeditev odgovorov na vprašanje Ali bi bilo morda boljše, da bi 3. predmet zraven MAT in SLJ, lahko izbral po želji?	29
Graf 3: Razporeditev odgovorov na vprašanje Kateri predmet bi izbral kot 3. predmet NPZ?	30
Graf 4: Razporeditev odgovorov na vprašanje Se imaš namen pripravljati na NPZ?.....	30
Graf 5: Razporeditev odgovorov na vprašanje Bi moral imeti rezultat NPZ vpliv na zaključno oceno pri predmetu?.....	31
Graf 6: Razporeditev odgovorov na vprašanje Te je strah pisanja NPZ?.....	31
Graf 7: Razporeditev odgovorov na vprašanje Si že rešil kakšen NPZ oz. veš, kako NPZ izgleda?	32
Graf 8: Razporeditev odgovorov na vprašanje Se ti zdi pisanje NPZ smiselno?.....	32
Graf 9: Razporeditev odgovorov na vprašanje Ali meniš, da bi bilo bolje, da si bi 3. predmet vsak učenec lahko izbral sam?.....	33
Graf 10: Razporeditev odgovorov na vprašanje Kateri predmet bi izbral kot 3. predmet NPZ?	33
Graf 11: Razporeditev odgovorov na vprašanje Se imaš namen pripravljati na NPZ?.....	34
Graf 12: Razporeditev odgovorov na vprašanje Si že rešil kakšen NPZ iz prejšnjih šolskih let?.....	34
Graf 13: Razporeditev odgovorov na vprašanje Kakšna se ti je zdela težavnostna stopnja?	34
Graf 14: Razporeditev odgovorov na vprašanje Bi moral imeti rezultat NPZ vpliv na zaključno oceno pri tistem predmetu?	35
Graf 15: Razporeditev odgovorov na vprašanje Ali se ti zdi v redu, da bi bili v zaključnem spričevalu vidni tudi tvoji rezultati, ki si jih dosegel na NPZ?	35
Graf 16: Razporeditev odgovorov na vprašanje Bi moral rezultat NPZ vplivati na vpis v srednje šole? ..	35
Graf 17: Razporeditev odgovorov na vprašanje Te je strah pisanja NPZ?	36
Graf 18: Razporeditev odgovorov na vprašanje Kakšna je bila po tvojem mnenju težavnostna stopnja pri slovenščini?	37
Graf 19: Razporeditev odgovorov na vprašanje Meniš, da se na NPZ preverja znanje pridobljeno izključno pri učnih urah predmeta?	37
Graf 20: Razporeditev odgovorov na vprašanje Si bil obremenjen s pisanjem NPZ v 6. razredu?.....	37
Graf 21: Razporeditev odgovorov na vprašanje Meniš, da je bil tvoj rezultat NPZ v 6. razredu dejanski pokazatelj nivoja tvojega znanja?	38
Graf 22: Razporeditev odgovorov na vprašanje Meniš, da so rezultati NPZ resnični pokazatelji znanja učencev?	38

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prikaz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 6. razredu.....	14
Tabela 2: Prikaz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 9. razreda.....	16
Tabela 3: Analiza NPZ v 6. razredu	19
Tabela 4: Analiza NPZ v 9. razredu v šol. letih 2007/2008 do 2018/2019.....	21

1 UVOD

Sva Neja in Ela, učenki 8. razreda, in ker sva zelo vedoželjni osnovnošolki, sva se v letošnjem šolskem letu odločili, da raziskujeva področje slovenščine, in sicer slovenščine kot enega izmed obveznih predmetov na vsakoletnem nacionalnem preverjanju znanja (v nadaljevanju NPZ).

Zakaj ravno ta tema? Ker sva, kot sva že zapisali, učenki 8. razreda, naju NPZ ponovno čaka prihodnje šolsko leto.

Zakaj ponovno? Kot šestošolki sva že dobili svoje prve izkušnje z NPZ, saj sva ga v 6. razredu opravljali prostovoljno.

Morava priznati, da naju že sedaj malce skrbi, kakšen bo potek NPZ v prihodnjem letu, saj je izobraževanje v zadnjih dveh šolskih letih precej drugačno, kot je bilo v letih poprej. Situacija, ki jo je v naša življenja prinesel COVID, žal vpliva tudi na izobraževanje nas mladih. Izobraževanje na daljavo se po najinem mnenju kljub naporom in angažiranosti učiteljev ne more primerjati s podajanjem snovi v razredu. Tako da smo mladi sedaj zagotovo v slabšem položaju, kot so bili naši vrstniki leta poprej. Meniva, da smo prikrajšani za marsikatero kvalitetno uro v razredu, kjer je kontakt med učenci in učitelji tista odločilna nota, ki je na daljavo nikakor ne moremo nadomestiti.

Pri raziskovanju naju bo predvsem zanimalo sledeče:

- ali se težavnostna stopnja nalog v okviru NPZ iz leta v leto kaj spreminja;
- ali se struktura samega NPZ pri slovenščini spreminja;
- kakšni so vsakoletni rezultati in ali so primerljivi med seboj;
- če vsakoletni rezultati niso primerljivi, se nama poraja vprašanje, ki ga zelo radi postavljajo majhni otroci, in sicer »zakaj ne?«;
- ali so se NPZ v preteklih letih ocenjevali oz. ali se je uspeh štel k zaključni oceni predmeta;
- zanima naju smisel NPZ, saj vsi vemo, da njihovi rezultati v glavnem ne vplivajo na končni uspeh oz. se ne upoštevajo za vpis v srednje šole;
- in če se rezultati ne upoštevajo za vpis naprej, čemu sploh smisel pisanja, saj je za marsikaterega učenca pisanje NPZ zelo stresno;
- velikokrat preberemo ali slišimo, da se z NPZ razvrščajo šole oziroma učitelji sami, kar se nama zdi popolnoma nesmiselno, saj smo učenci tiste gobe, ki črpamo znanje in marsikaj je odvisno od nas samih in ne od učiteljev, ki se v glavnem trudijo po svojih najboljših močeh;
- zanima naju prav tako, ali je najino prepričanje, da je težavnostna stopnja NPZ iz leta v leto težja, pravilno. Kot sva že povedali, sva svoje prve NPZ že odpisali v 6. razredu. Obe sva se na preverjanja zelo dobro pripravili, saj sva rešili številne preizkusne pole iz prejšnjih let. Obe sva prišli do istega zaključka, da je bilo težko;
- med drugim pa naju zanima tudi, kako se lahko zagotovi objektivnost ocenjevanja nalog, še posebej tvorbnih nalog in nalog, kjer je možnih več odgovorov po smislu, saj kot vemo, naloge po celi Sloveniji ocenjuje veliko število učiteljev in po najinem mnenju je zelo težko zagotoviti enotnost ocenjevanja.

Vsako leto devetošolci septembra nestrpni pričakujejo odločitev šolskega ministra/ministrice, kateri predmet se bo kot tretji preverjal na NPZ. Vsak ima svoja močna in šibka področja in obe upava, da bo izbran predmet, ki nama ni nikoli delal težav, saj je lahko tudi rezultat na NPZ vstopnica na željeno srednjo šolo. Splet okoliščin je tisti, ki ga človek zelo težko predvidi.

In kakšno je pa najino mnenje o NPZ pred raziskavo?

- Meniva, da lahko učenec, ki prejme povratno informacijo o svojem dosežku na NPZ in je le-ta slab oz. nizek, izgubi zaupanje v svoje znanje, saj je lahko razočaranje veliko.
- Meniva, da ne bi smelo biti odvisno vse od enega samega dne, saj se vsi zavedamo, da ima vsak človek, kaj šele otrok, pravico, da ima slab dan, da enostavno pride dan, ko težko zberemo svoje misli in nam enostavno nič ne gre od rok.

- Meniva, da je pametno razmisliti, če je takšen način preverjanja znanja smiseln. Ker imava starejše sestre, ki so že odpisale celo maturo, lahko isto mnenje preneseva tudi na tako imenovani zrelostni izpit, ki odloči celo, kakšen bo razplet tvojega življenja. Ali ni to grozno? Lahko si vsa leta uspešen, priden kot mravljica, ampak ti zmanjka kakšna točka na tako imenovanem zrelostnem izpitu in s tem vsi tvoji načrti splavajo po vodi.
- Meniva, da je včasih potrebno prisluhniti tudi mladim, ki so šele pričeli stopati po svoji življenjski poti in si krojiti svojo usodo.

1.1 Namen in cilji naloge

Z nacionalnim preverjanjem znanja, kot sva že navedli v uvodu, sva se prvič srečali v 6. razredu. Osnovnošolci se pogosto sprašujemo, kaj je namen NPZ. Veliko mladih je namreč mnenja, da je pisanje NPZ nepotrebno, saj ga nekateri ne vzamejo zares, za druge pa predstavlja nepotreben stres.

Z raziskovalno nalogo bova poskušali dokazati, da NPZ ni le sam sebi namen, ampak bi se dalo rezultate izkoristiti tudi v prid učencem in učiteljem. Prav tako je najin namen preveriti spremembe na tem področju in ali se je težavnostna stopnja NPZ skozi leta spreminjala in zakaj je temu tako.

Glavni cilj naloge se je osredotočiti na NPZ iz slovenščine in raziskati njegovo sestavo ter spremembe skozi leta. Da bi prišli do tega cilja, sva ga razdelali na delne cilje, in sicer:

- poiskati statistične spremembe skozi leta (zaporedje umetnostnega in neumetnostnega dela, ukinitvev dodatnega roka, število nalog pri posameznem delu, končno število točk idr.);
- ugotoviti, katera neumetnostna in umetnostna besedila so bila skozi leta izbrana in ali ravno izbor besedil vpliva na končni rezultat NPZ;
- ugotoviti, kateri avtorji umetnostnih besedil so bili izbrani in ali prednjačijo slovenski ali tuji avtorji;
- raziskati, kakšni so vsakoletni rezultati pri slovenščini v 6. in kakšni v 9. razredu ter ali so učenci v 9. razredu z obsežnejšim znanjem uspešnejši.

1.2 Struktura naloge

Naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela.

V prvem (teoretičnem) delu sva predstavili namen in cilje naloge ter njeno strukturo, metodologijo dela, s katero sva si pomagali pri izdelavi naloge, temo oz. področje, ki naju je zanimalo. Prav tako so predstavljene spremembe pisanja NPZ od začetkov do danes.

V drugem (empiričnem) delu je predstavljen NPZ iz slovenščine, in sicer zgodovina, novosti in spremembe pri samem poteku NPZ skozi leta, predstavljeni so analiza NPZ iz slovenščine v 6. in 9. razredu od šolskega leta 2005/2006 do 2018/2019 glede povprečno število točk, izbor umetnostnega in neumetnostnega besedila, število točk pri posameznih delih, število učencev, ki so le-tega pisali, ter rezultati ankete učencev 6. in 9. razredov glede mnenja o NPZ in smiselnosti pisanja le-tega.

1.3 Metode dela

Pri izdelavi raziskovalne naloge sva uporabili različne metode dela:

- Najprej sva se z mentorico posvetovali, si organizirali delo ter si izdelali okvirni načrt nadaljnega dela.

- Na podlagi teme raziskovalne naloge sva določili naslov naloge.
- Zaradi teme naloge je bil osrednji vir raziskovanja splet, saj sva vse potrebne podatke iskali predvsem na spletni strani RIC-a oz. Državnega izpitnega centra.
- Metodo analize sva uporabili pri pregledu vseh NPZ 6. in 9. razredov od leta 2005, prav tako sva isto metodo uporabili pri pregledu in preučevanju vseh analiz in letnih poročil Ric-a o NPZ, preučevali vsak NPZ posebej in v odnosu do ostalih.
- Z induktivno metodo sva poskušali na podlagi posamičnih in posebnih dejstev priti od opažanj konkretnih primerov in dejavnikov do sklepa o splošni sodbi in splošnih sklepov o razumevanju, pisanju in uporabi NPZ.
- Deduktivno metodo sva uporabili pri prehajanju od splošnih stališč in postavk h konkretnim posamičnim sklepom pri posameznih predmetih NPZ.
- S primerjalno metodo sva primerjali podobnost NPZ po letih, njihove spremembe v številu nalog, zvrstnosti besedil ter ugotavljali razlike.
- Z metodo sinteze sva pojasnjevali rezultate analize dela.
- Zastavljene hipoteze sva potrdili ali ovrgli s pomočjo metode sklepanja (na podlagi pridobljenega znanja).

1.4 Hipoteze

Pri empiričnem delu naloge sva si postavili naslednje hipoteze:

H1 NPZ iz slovenščine od leta 2005 do danes ni doživel bistvenih sprememb.

H2 Učenci v 9. razredu so pri reševanju NPZ iz slovenščine uspešnejši od učencev v 6. razredu.

H3 Povprečni rezultati NPZ iz slovenščine so tako v 6. kot v 9. razredu nizki v primerjavi s preizkusom znanja iz slovenščine pri pouku.

H4 Nizki rezultati državnega in šolskega povprečja so rezultat površnega branja izhodiščnih besedil.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Kaj je NPZ

NPZ je kratica za nacionalno preverjanje znanja, ki ga rešujejo vsi učenci 6. in 9. razredov osnovne šole v Sloveniji. Test se rešuje na isti dan, ob isti uri, pod enakimi pogoji po celotni državi. Preverja se le znanje, ki se uporablja v učnih načrtih za predmete, katerih znanje se preverja. Nacionalno preverjanje znanja zakonsko opredeljujeta dva akta, in sicer *Zakon o osnovni šoli* in *Pravilnik o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli*.¹

Temeljni cilj NPZ je pridobiti dodatno informacijo o znanju učencev, rezultati pa se uporabljajo za razvoj in izboljšanje učnih načrtov in celotnega šolstva.

Ob koncu drugega obdobja (v 6. razredu) je NPZ prostovoljno, ob koncu tretjega obdobja (v 9. razredu) pa za vse učence obvezno. Prijava na NPZ v devetem razredu ni potrebna, med tem ko je prijava v šestem razredu obvezna.

V sedanjem šolskem sistemu Slovenije je NPZ način, s katerim se ugotavlja in hkrati zagotavlja kvaliteta šolskega dela.

Ob koncu 6. razreda osnovne šole nacionalno preverjanje znanja obsega naslednje obvezne predmete:

- slovenščino ali italijanščino oziroma madžarščino na narodno mešanih območjih,
- matematiko,
- prvi tuji jezik.

Ob koncu 9. razreda osnovne šole pa preverjanje znanja obsega naslednje obvezne predmete:

- slovenščino ali italijanščino oziroma madžarščino na narodno mešanih območjih,
- matematiko,
- tretji predmet, ki ga vsako leto določi minister, pristojen za šolstvo.

Temeljni namen NPZ je, da učenci s starši, učitelji, ravnatelji in drugimi strokovni delavci šole preverimo, ali smo uspešni pri doseganju ciljev in standardov znanja, določenih z učnimi načrti, in da lahko vnaprej načrtujemo vzgojno-izobraževalno delo.

Dosežki učencev pri NPZ omogočajo predvsem dodatno informacijo, na podlagi katere lahko učenec sam uvede spremembe v svojem šolskem delu in ga načrtuje v prihodnje drugače. Prav tako dosežki omogočajo, da strokovni delavci spremenijo metode svojega poučevanja in poiščejo uspešnejše načine, kako posredovati znanje učencem.

Dosežki učencev pri NPZ imajo sicer le informativno funkcijo in ne vplivajo na zaključno oceno, ki jo ima učenec pri pouku določenega predmeta, prav tako ne vplivajo na uspešen zaključek osnovne šole. Dosežki NPZ-ja niso niti namenjeni temu, da bi na njihovi podlagi celostno ocenjevali kakovost dela posamezne šole, ravnatelja ali posameznega učitelja.

Dosežki pri NPZ ob koncu 9. razreda vplivajo na prehod v srednje šole le v primeru, ko ima več kandidatov na spodnji meji v izbirnem postopku enak seštevek zaključnih ocen iz obveznih predmetov 7., 8. in 9. razreda. Zato je pomembno, da se dosežki učencev pri NPZ na šoli analizirajo, da strokovni delavci šole skupaj s starši in učenci razmislijo o uspešnosti učencev pri posameznem predmetu, pri posamezni nalogi in se pogovorijo o njihovem načinu reševanja, o napredku posameznega učenca in na podlagi tega načrtujejo nadaljnje učenje.

¹ https://www.ric.si/preverjanje_znanja/splosne_informacije

Osnovna šola je dolžna skladno z veljavno zakonodajo (*Zakon o osnovni šoli*) starše pisno obvestiti o dosežkih učenca pri nacionalnem preverjanju znanja. Podatki in analize NPZ se ne smejo uporabljati v namene razvrščanja šol.²

Kosec (2017) navaja, da je zaradi vseh zgoraj navedenih dejstev pomembno, da sledimo namenu NPZ, in sicer:

- pogoji in namen preverjanja znanja morajo biti jasni,
- preverjanje znanja mora biti vedno v korist učencev,
- z NPZ se preverjajo standardi znanja, ki so zapisani v učnih načrtih,
- NPZ mora učencem omogočati, da pokažejo različne ravni in vrste znanj,
- v proces NPZ je potrebno čim bolj vključiti učitelje,
- NPZ mora dati uporabne povratne informacije,
- dosežke NPZ je dovoljeno uporabiti le veljavno,
- NPZ je potrebno nenehno evalvirati.³

Kot ugotavlja Gregurec (2017), smo nacionalno preverjanje znanja v Sloveniji uvedli že leta 1997, vendar ga pod tem imenom poznamo šele od šolskega leta 2005/2006, ko dobi takšno funkcijo, kot jo poznamo še danes. Učenec lahko s pomočjo preverjanja preveri, kakšno je stanje njegovega znanja in ga nato tudi posledično izboljša. In prav to je največja prednost takšnih testov, saj je sama struktura preizkusa zgrajena tako, da se preverja celovito, splošno znanje učenca. Pomembno vlogo ima seveda učitelj, ki pri takšnem preverjanju znanja učence motivira in jim snov razloži, približa, naredi zanimivo, aktualno, ob tem pa še vedno predstavi vsa pomembna dejstva, pojave, procese in osebe, ki jih preverja nacionalno preverjanje znanja.⁴

Obstoječi pravilnik o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli je bil sprejet 26. 3. 2013, datum začetka uporabe pa izhaja iz 1. 9. 2013. Z dnem 11. 9. 2017 je bil sprejet pravilnik o spremembah in dopolnitvah *Pravilnika o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli*.⁵

2.1.1 Predhodnik NPZ

Vse do leta 2005 so učenci osemletne osnovne šole konec 8. razreda pisali eksterne teste, katerih rezultati so vplivali na njihov vpis v srednje šole. Nato je bilo z uvedbo devetletne osnovne šole leta 2002 uvedeno zunanje preverjanje znanja, ki pa je bilo z zakonodajo v šolskem letu 2005/2006 spremenjeno. Preverjanje znanja po prvem obdobju (3. razred) je bilo ukinjeno, ohranilo se je po drugem (6. razred) in tretjem obdobju (9. razred). NPZ po tretjem obdobju (9. razred) ima sedaj drugačno funkcijo in obliko, saj dosežki NPZ v 9. razredu ne vplivajo več na končno oceno pri posameznemu predmetu.⁶

2.2 Spremembe skozi leta

Izhodišča za pripravo nacionalnih preizkusov znanja v devetletni osnovni šoli je v letu 2000 pripravila Strokovna posvetovalna skupina za pripravo nacionalnih preizkusov znanja v programu devetletne osnovne šole. Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli, ki je bila imenovana septembra 2005, je glede na spremembe *Zakona o osnovni šoli* v novembru 2005 pripravila

² <https://www.gov.si teme/nacionalno-preverjanje-znanja/>

³ http://pefprints.pef.uni-lj.si/4488/1/Magistrsko_delo_Kosec_Sara.pdf

⁴ <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?id=66073>

⁵ <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11584>

⁶ https://www.ric.si/preverjanje_znanja/splosne_informacije/

nov dokument, ki vključuje spremembe prvotnega dokumenta iz leta 2000. Strokovna posvetovalna skupina je za pripravo nacionalnih preizkusov znanja v programu devetletne osnovne šole pripravila izhodišča, s katerimi so bili določeni glavni cilji in načela. Kot temeljna cilja sta bila navedena izboljšanje znanja učencev in izboljšanje kakovosti poučevanja in učenja. Glavni smisel teh preizkusov je izboljšanje kakovosti učenja in poučevanja, s tem pa tudi zagotavljanje kakovostnejšega znanja in zmožnosti učenk in učencev.

Nekatere spremembe so nastale kot posledica spremenjene zakonodaje. Ker je teh sprememb veliko, sva se odločili, da izpostavimo in navedeva le bistvene ter še le-te v obliki povzetkov, saj bi sicer natančen opis vseh sprememb zahteval preveč prostora, obenem pa težišče najine naloge ni prikaz le-teh:

1. Državna komisija je obdržala enake posredne cilje in načela, kot jih je predlagala že Strokovna posvetovalna skupina za pripravo nacionalnih preizkusov znanja v programu devetletne osnovne šole, in sicer razvijanje sposobnosti učencev za kritično presojo lastnih dosežkov, zagotavljanje enakih izobraževalnih možnosti in bolj enotnih kriterijev učiteljevega ocenjevanja in dolgoročni vpliv na boljšo kakovost znanja. Poudarjeno je, da se preverjajo standardi, zapisani v učnih načrtih, da se ne sme bistveno odmakniti od običajnega učiteljevega preverjanja znanja, ki ga učenke in učenci poznajo, in da je treba v proces vključiti učitelje. Preverjanje mora biti veljavno, zanesljivo in objektivno ter nepristransko in da morajo biti dosežki uporabni. Dosežke nacionalnega preverjanja znanja se sme uporabiti le za namene, ki so določeni z zakonom in so v korist učenk, učencev in njihovih staršev ter se uporabljajo kot informacija za delo učiteljem in šolam. V zvezi s tem tudi Državna komisija poudarja, da namen nacionalnega preverjanja znanja ni razvrščanje šol in učencev na lestvicah dosežkov.
2. V začetku uvedbe nacionalnega preverjanja znanja se je znanje preverilo ob koncu prvega in drugega obdobja prostovoljno, v tretjem obdobju pa je za vse učence potekalo obvezno. Ob koncu prvega obdobja se je preverjalo znanje učencev iz slovenskega jezika in matematike. Ob koncu drugega obdobja se je preverjalo znanje učencev iz slovenskega jezika, matematike in tujega jezika. Znanje učencev je ob koncu prvega in drugega obdobja po standardiziranem postopku preverjala osnovna šola sama. Ob koncu tretjega obdobja je šola po standardiziranem postopku v sodelovanju z zunanji ocenjevalci preverjala znanje učencev iz slovenskega jezika, matematike in tujega jezika ali drugega obveznega predmeta. Tuj jezik oziroma kateri drugi obvezni predmet si je izbral učenec sam. Tretji predmet takrat imenovanega zaključnega preverjanja znanja je izbral učenec, in sicer med vsemi predmeti obveznega predmetnika (med predmeti, ki so bili na izbiro, so bila tudi športna, glasbena in likovna vzgoja). Načini preverjanja znanja so bili različni, in sicer ustno, pisno, praktično, odvisno od narave predmetov. Učencem so različni načini preverjanja omogočali, da so svoje znanje izrazili na različne načine. Učenci devetega razreda so imeli celo možnost poskusnega pisnega preverjanja iz vseh predmetov in prav tako so imeli možnost pri zaključnem preverjanju znanja pisne ocene popravljati oz. dvigovati. Končna ocena je bila na koncu sestavljena in učiteljeve ocene (znanje v daljšem časovnem obdobju) in ocene nacionalnega preizkusa. V primeru, da se je učenec znašel med oceno, se je le-ta vedno zaokrožila navzgor.⁷
3. V šolskem letu 2004/2005 se je prvič izvajal NPZ tudi ob koncu drugega triletja (v šestem razredu devetletke).
4. V šolskem letu 2004/2005 se je v izvajanje NPZ vključilo dodatnih 92 šol ob koncu prvega in 16 ob koncu tretjega obdobja. Bistvena novost je bila izvedba NPZ v šestem razredu na šolah, ki so v prvem krogu s prvim razredom vstopile v izvajanje devetletnega programa osnovne šole. Pisne preizkuse znanja učencev ob koncu tretjega obdobja so ocenjevali zunanji ocenjevalci pod vodstvom glavnega ocenjevalca. Preizkuse ob koncu prvega in drugega obdobja so vrednotili učitelji ocenjevalci na šolah. Na šolah so pisne preizkuse znanja učencev vrednotili učitelji, ki učenca ne poučujejo in jih imenuje ravnatelj šole na začetku šolskega leta.⁸

⁷ <https://www.ric.si/mma/izhodi%C5%A1%C4%8Da%20npz%20v%20o%C5%A1/2006070611531042/>

⁸ <https://www.ric.si/mma/letno%20poro%C4%8Dilo%20npz%202005/2006070311492832/>

5. Nacionalno preverjanje znanja je v šolskem letu 2005/2006 doživelo več sprememb. S spremembo zakonodaje se je spremenilo ime: nacionalni preizkusi znanja so postali nacionalno preverjanje znanja. Spremembe zakonodaje so določile, da se nacionalno preverjanje znanja izvaja ob koncu drugega in tretjega obdobja in da je namenjeno predvsem kot dodatna informacija o znanju učencev. Dosežki torej s tem šolskim letom niso več vplivali na ocene pri predmetu ali na dokončanje osnovne šole. To je omogočilo drugačen pristop k oblikovanju preizkusov. Obenem je bila sprememba v tem, da ob koncu tretjega obdobja učenci tretjega predmeta niso izbirali, ampak je bilo za vse določeno preverjanje iz enega predmeta.
6. Prvič so v šolskem letu 2005/2006 k nacionalnemu preverjanju znanja ob koncu tretjega obdobja pristopili vsi učenci osnovne šole in prvič je bilo izvedeno na vseh osnovnih šolah. Preverjanje je zajemalo preizkuse iz slovenščine (oziroma italijanščine in madžarščine), matematike in biologije. Ob koncu drugega obdobja je bilo nacionalno preverjanje izvedeno na 93 šolah, ki so v postopno uvajanje devetletnega programa vstopile med prvimi. Preverjanje je bilo za učence 6. razreda prostovoljno. Izvedeno je bilo iz slovenščine (oziroma italijanščine in madžarščine), matematike in angleščine (oziroma nemščine).
7. V šolskem letu 2005/2006 so bili preizkusi sestavljeni tako, da je bilo 30 odstotkov nalog usmerjenih v preverjanje znanja in poznavanje, 35 odstotkov v razumevanje in uporabo in 35 odstotkov v samostojno reševanje novih problemov, v samostojne interpretacije in vrednotenje.
8. Učenec in njegovi starši so imeli pravico do vpogleda v učenčeve ovrednotene preizkuse nacionalnega preverjanja znanja, kot imajo tudi sedaj v navzočnosti učitelja na šoli in v roku, določenem s podrobnejšimi navodili o šolskem koledarju in s koledarjem nacionalnega preverjanja znanja. Učenec ima po vpogledu v ovrednotene preizkuse možnost poizvedbe, s katero preveri, ali je preizkus ovrednoten v skladu z moderiranimi navodili za vrednotenje. Poizvedbe potekajo v rokih, ki so navedeni v podrobnejših navodilih o šolskem koledarju in v koledarju nacionalnega preverjanja znanja.⁹
9. Bistvena novost v šolskem letu 2006/2007 je bilo preverjanje tretjega predmeta. Namesto enega se je v skladu s spremembo 64. člena *Zakona o osnovni šoli* preverjalo enega izmed štirih izbranih predmetov. Na predlog Državne komisije je minister za šolstvo in šport septembra določil štiri predmete, ki so bili v tem šolskem letu izbrani kot tretji predmet. Prednost razširjenega nabora tretjega predmeta je v tem, da se na sistemski ravni lahko vsako leto pridobi kakovostne podatke o večjem številu predmetov.
10. V šolskem letu 2006/2007 je bila oblikovana nova predmetna komisija, in sicer za pripravo preizkusov za učence, ki se izobražujejo v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom. Opravljanje nacionalnega preverjanja znanja za te učence sicer ni bilo obvezno, jim pa je program to omogočal.¹⁰
11. Pomembna novost v šolskem letu 2012/2013 je bilo e-vrednotenje preizkusov v 9. razredu, ki je zahtevalo predhodno optično branje vseh izpolnjenih preizkusov in njihovo digitalizacijo na RIC-u. Učitelji tako pred sabo niso imeli izpolnjenih pol, pač pa so do preizkusov dostopali po elektronski poti.¹¹
12. V šolskem letu 2017/2018 so preverjanja znanja obvezno opravljali učenci 6. in 9. razreda, prvič pa poskusno (neobvezno) tudi učenci 3. razreda, za izvedbo se je prijavila približno četrtnina šol v Sloveniji. Preverjalo se je znanje učencev iz slovenščine in matematike. Preizkuse učencev ob koncu 1. triletja so ocenjevali s pomočjo moderiranih različic učitelji na šolah, vendar nikakor ne učitelj, ki učenca poučuje.¹²

⁹ <https://www.ric.si/mma/letno%20poro%C4%8Dilo%20npz%202006/2006121512431727/>

¹⁰ <https://www.ric.si/mma/letno%20poro%C4%8Dilo%20npz%202007/2008011610154336/>

¹¹ <https://www.ric.si/mma/Letno%20porocilo%20NPZ%202013/2013101507274770/>

¹² <https://www.ric.si/mma/Letno%20poro%20%20ilo%20NPZ%202018zadnje/2018121211062643/>

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Nacionalni preizkus znanja iz slovenščine

Nacionalni preizkus iz slovenščine je tako v 6. kot tudi v 9. razredu sestavljen iz dveh delov, in sicer iz neumetnostnega in umetnostnega dela. Na začetku testa so naprej vsa izhodiščna besedila; za posamezni del je lahko zgolj eno besedilo, lahko pa tudi več. Ta besedila je možno iz testa iztrgati, da učenci lažje rešujejo naloge in se ne rabijo zmeraj vračati na začetek testa, kjer je zahtevano izhodiščno besedilo. Nato sledijo naloge, povezane s posameznim izhodiščnim besedilom.

3.2 Rentgenska slika NPZ iz slovenščine med 2005 in 2019

V nadaljevanju je narejena analiza NPZ testov od šolskega leta 2005/2006 do 2018/2019 oz. od kdaj so nam na voljo podatki. Spodnji tabeli prikazujeta šolsko leto, katero umetnostno in katero neumetnostno besedilo je bilo v posameznem šolskem letu izbrano, vrsta besedila, število nalog in točk pri posameznem delu ter skupno število točk preizkusa.¹³

3.2.1 Letna poročila Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine¹⁴

Za lažje razumevanje in razlago ugotovitev in sprememb NPZ skozi leta sva uporabili in pregledali letna (končna) poročila Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja. Predvsem sva želeli prikazati število učencev, ki je NPZ iz slovenščine pisalo, ter povprečje števila točk pri slovenščini, in sicer posebej v 6. in 9. razredu.

3.2.1.1 Prikaz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 6. razredu

Tabela 1: Prikaz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 6. razredu

ŠOLSKO LETO	ŠTEVILO UČENCEV, KI JE NPZ PISALO	POVPREČNO ŠTEVILO TOČK	DRUGE SPREMEMBE/POSEBNOSTI
2000/2001 ¹⁵	/	/	Se ni izvajalo.
2001/2002	/	/	Se ni izvajalo.
2002/2003	/	/	Se ni izvajalo.
2004/2005	1056 (redni rok)	65 % (redni rok)	Pisni in ustni del. Prostovoljno. Ni bilo naknadnega roka in ne izrednega roka.
2005/2006	2277 (redni rok)	71,3 % (redni rok)	Ni bilo naknadnega in ne izrednega roka. Prostovoljno. Samo pisno preverjanje.

¹³ Analiza je bila narejena le na NPZ z rednih rokov pisanja.

¹⁴ https://www.ric.si/preverjanje_znanja/statisticni_podatki/

¹⁵ Letno poročilo je od leta 2001/2002. Starejših poročil ni.

2006/2007	4357 (redni rok)	72,4 % (redni rok)	Ni bilo naknadnega in ne izrednega roka. Prostovoljno. Samo pisno preverjanje.
2007/2008	7683 (redni rok)	71,46 % (redni rok)	Ni bilo naknadnega in ne izrednega roka. Prostovoljno. Samo pisno preverjanje.
2008/2009	14387 (redni rok)	71,30 % (redni rok)	Prvič opravljale vse šole v Republiki Sloveniji. Ni bilo naknadnega in ne izrednega roka. Prostovoljno. Samo pisno preverjanje.
2009/2010	14432 (redni rok)	54,77 % (redni rok)	Ni bilo naknadnega in ne izrednega roka. Prostovoljno. Samo pisno preverjanje.
2010/2011	14257 (redni rok)	47,61 % (redni rok)	Ni bilo naknadnega in ne izrednega roka. Prostovoljno. Samo pisno preverjanje.
2011/2012	15441 (redni rok)	56,70 % (redni rok)	Ni bilo naknadnega in ne izrednega roka. Prostovoljno. Samo pisno preverjanje.
2012/2013	14890 (redni rok)	49,97 % (redni rok)	Ni bilo naknadnega in ne izrednega roka. Prostovoljno. Samo pisno preverjanje.
2013/2014	17095 (redni rok)	62,10 % (redni rok)	Obvezen NPZ za 6. in 9. razrede (za razliko od prejšnjih let, ko je bilo obvezno le za učence 9. razreda). Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.
2014/2015	16719 (redni rok)	49,47 % (redni rok)	NPZ obvezen za učence 6. in 9. razreda. Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.
2015/2016	17139 (redni rok)	54,46 % (redni rok)	NPZ obvezen za učence 6. in 9. razreda. Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.
2016/2017	17261 (redni rok)	51,61 % (redni rok)	NPZ obvezen za učence 6. in 9. razreda.

			Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.
2017/2018	17528 (redni del)	46,24 % (redni del)	NPZ obvezen za učence 6. in 9. razreda. Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.
2018/2019	19249 (redni rok)	49,43 (redni rok)	Obvezno za učence 6. in 9. razreda. Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.

3.2.1.2 Prikaz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 9. razredu

Tabela 2: Prikaz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 9. razreda

ŠOLSKO LETO	ŠTEVILO UČENCEV, KI JE NPZ PISALO	POVPREČNO ŠTEVILO TOČK	DRUGE SPREMEMBE/POSEBNOSTI
2000/2001 ¹⁶	795 (redni rok) 356 (naknadni rok)	64,4 % (redni rok) 71,5 % (naknadni rok)	Ni bilo izrednega roka. Ustni del/pisni del.
2001/2002	1106 (redni rok) 504 (naknadni rok)	72,2 % (redni rok) 77,7 % (naknadni rok)	Ni bilo izrednega roka. Poskusno preverjanje znanja (1163 učencev). Ustni del/pisni del.
2002/2003	1246 (redni rok) 595 (naknadni rok)	67,8 % (redni rok) 73,3 % (naknadni rok)	Ni bilo izrednega roka. Poskusno preverjanje znanja (1156 učencev). Ustni del/pisni del.
2004/2005	1781 (redni rok) 806 (naknadni rok)	67,9 % (redni rok) 70,5 % (naknadni rok)	Ni bilo izrednega roka. Poskusno preverjanje znanja (1548 učencev). Ustni del/pisni del.
2005/2006	20689 (redni rok) 221 (naknadni rok)	65,6 % (redni rok) 56 % (naknadni rok)	Prvič preverjana celotna populacija (v 9-letko vstopili s 7. razredom). Ni poskusnega preverjanja. Ni izrednega roka. Samo pisno preverjanje.
2006/2007	19056 (redni rok) 304 (naknadni rok)	64,7 % (redni rok) 62,8 % (naknadni rok)	Samo pisno preverjanje. Drugič preverjana celotna populacija (v 9-letko vstopili s 7. razredom). Ni izrednega roka.

¹⁶ Letno poročilo je od leta 2001/2002. Starejših poročil ni.

			Ni poskusnega preverjanja.
2007/2008	18653 (redni rok)	61,81 % (redni rok)	Zamenjan vrstni red umetnostnega in neumetnostnega besedila. Ni podatkov za naknadni rok. Samo pisno preverjanje. Ni izrednega roka. Ni poskusnega preverjanja.
2008/2009	18538 (redni rok)	56,08 % (redni rok)	Ni podatkov za naknadni rok. Samo pisno preverjanje. Ni izrednega roka. Ni poskusnega preverjanja.
2009/2010	17778 (redni rok)	51,11 % (redni rok)	Ni podatkov za naknadni rok. Samo pisno preverjanje. Ni izrednega roka. Ni poskusnega preverjanja.
2010/2011	17442 (redni rok)	55 % (redni rok)	Ni podatkov za naknadni rok. Samo pisno preverjanje. Ni izrednega roka. Ni poskusnega preverjanja.
2011/2012	17150 (redni del)	54,94 % (redni rok)	Ni podatkov za naknadni rok. Samo pisno preverjanje. Ni izrednega roka. Ni poskusnega preverjanja.
2012/2013	17099 (redni rok)	51,77 % (redni rok)	Ni podatkov za naknadni rok. Samo pisno preverjanje. Ni izrednega roka. Ni poskusnega preverjanja.
2013/2014	16672 (redni rok)	55,07 % (redni rok)	Obvezen NPZ za 6. in 9. razrede (za razliko od prejšnjih let, ko je bilo obvezno le za učence 9. razreda). Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.
2014/2015	17232 (redni rok)	58,62 % (redni rok)	Obvezno za učence 9. razreda. Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.
2015/2016	16515 (redni rok)	53,54 % (redni rok)	Obvezno za učence 9. razreda. Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.
2016/2017	16543 (redni rok)	46,38 % (redni rok)	Obvezno za učence 9. razreda. Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.

2017/2018	15827 (redni rok)	51,00 % (redni rok)	Obvezno za učence 9. razreda. Samo pisno preverjanje znanja. Le en, in sicer redni rok.
2018/2019	16798 (redni rok)	48,48 % (redni rok)	V primerjavi z lanskim testom je bilo 10 postavk in 5 točk manj. Samo pisno preverjanje. Le en, in sicer redni rok. NPZ obvezen za učence 9. razreda.

3.2.2 Ugotovitve iz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine

3.2.2.1 Ugotovitve iz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 6. razredu

Letna poročila o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v vseh šolskih letih so pripravili predsednik in člani Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja, predsedniki in člani predmetnih komisij ter sodelavci Državnega izpitnega centra. Ugotovitve so naslednje:

- Do šolskega leta 2004/2005 se nacionalno preverjanje v 6. razredu osnovne šole ni izvajalo v nobeni obliki. V šolskem letu 2004/2005 je bilo preverjanje prostovoljno, izvedeno v 39-ih šolah prvega kroga, zajetih je bilo le 1056 učencev 6-ih razredov in preverjanje je potekalo v pisnem ter ustnem delu.
- Od šolskega leta 2005/2006 do šolskega leta 2018/2019 je nacionalno preverjanje znanja potekalo le v obliki pisnega dela.
- V šolskem letu 2008/2009 so prvič k NPZ v 6. razredu pristopile vse šole v Republiki Sloveniji, kar je posledično prineslo znatno povišanje števila učencev, ki so NPZ pisali. Število učencev se je namreč dvignilo iz številke 7683 v šolskem letu 2007/2008 na 14387 v šolskem letu 2008/2009. Število učencev je ponovno poskočilo v šolskem letu 2013/2014, ko je bil uveden obvezen pristop za vse učence tudi v 6. razredu. Številka se je iz preteklega šolskega leta v tem letu dvignila iz števila 14890 na število 17095.
- Vsa šolska leta se NPZ v drugem triletju pri slovenščini izvaja le v rednem roku.
- Naslednja pomembna prelomnica je šolsko leto 2013/2014, ko je bil pristop k NPZ ob koncu drugega triletja prvič obvezen in so učenci 6-ih razredov dosegli 62,10 % uspeh in vse do šolskega leta 2017/2018, ko je bil uspeh najnižji, in sicer le 46,24 %. Če se zamislimo v te številke, je opaziti, da uspeh z leti pada. Čemu? Zagotovo lahko enega izmed razlogov poiščemo v obveznem pristopu k NPZ, vendar se je zaskrbljujoča številka tudi med šolskima letoma 2013/2014 in 2017/2018. V obeh šolskih letih je bil pristop k NPZ obvezen, a je kljub temu uspeh padel za skoraj 16 %. V zadnjem šolskem letu 2018/2019 dvig uspeha za 3 %.

3.2.2.2 Ugotovitve iz letnih poročil Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine v 9. razredu

Letna poročila o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v vseh šolskih letih so pripravili predsednik in člani Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja, predsedniki in člani predmetnih komisij ter sodelavci Državnega izpitnega centra.¹⁷ Ugotovitve so naslednje:

- Od šolskega leta 2000/2001 do šolskega leta 2004/2005 je potekalo poskusno preverjanje znanja za učence devetega razreda. V poskusnem obdobju je preverjanje potekalo tako v okviru pisnega kot tudi ustnega dela, vsa štiri leta sta bila redni in naknadni rok, razen v prvem poskusnem letu 2000/2001, ko je bilo tudi poskusno preverjanje znanja.
- V šolskem letu 2005/2006 je bila prvič preverjana celotna populacija 9-ih razredov, tako da je številka poskočila iz 1781 v šolskem letu 2004/2005 na številko 20689 v šolskem letu 2005/2006. V šolskem letu, ko je bilo konec poskusnega obdobja in se je preverjala celotna populacija učencev 9-ih razredov, je bil opuščen ustni del, tako da se je preverjalo znanje le s pisnim delom. Prav tako se je šolsko leto 2005/2006 opustilo poskusno preverjanje znanja.
- V šolskem letu 2007/2008 se zamenja vrstni red neumetnostnega in umetnostnega dela in s tem šolskim letom naprej ni bilo mogoče priti do podatkov naknadnega roka.
- Od šolskega leta 2013/2014 se je izvajal le redni rok, naknadni rok je bil opuščen.
- V šolskem letu 2018/2019 je bilo v primerjavi s pisnim delom preteklega šolskega leta 10 postavk manj in prav tako skupen seštevek točk je bil za 5 točk nižji.
- Šolsko leto 2005/2006, ko je bilo konec poskusnega obdobja in je bila prvič preverjana celotna populacija učencev 9-ih razredov, je bil uspeh 65,6 %, za tem pa so bili uspehi devetošolcev vsako leto nižji. Najmanj uspešni so bili učenci 9-ih razredov v šolskem letu 2016/2017, ko so dosegli 46,38 % uspeh. V šolskem letu 2018/2019 je bil dosežen uspeh 48,48 %.

Kot pri učencih 6-ih razredov se tudi pri devetošolcih lahko vprašamo, zakaj padec uspešnosti?

Možnih razlogov je več:

- težja težavnost,
- učenci ne vidijo smisla v nacionalnem preverjanju znanja in se pri reševanju ne potrudijo dovolj,
- učenci gledajo na NPZ kot na zabavo, saj ne prinašajo negativnih posledic,
- učenci se na NPZ vse manj pripravljajo, saj v njih ne vidijo smisla.

3.2.3 Analiza NPZ v 6. razredu

Tabela 3: Analiza NPZ v 6. razredu

Šolsko leto	I. DEL – neumetnostni del	Število nalog in točk	II. DEL – umetnostni del	Število nalog in točk	Skupno število točk
2005/2006	Sončeva pega v očeh mladega astronoma (opis doživetja)	13 nalog 24 točk	Miha Mate: <i>Bosopeta družčina</i> (proza)	9 nalog 16 točk	40 točk
2006/2007	J. Holland: Hitrost in razkošje na železniških tirih (opis vlaka)	12 nalog 24 točk	Niko Grafenauer (urednik): <i>Čudežne gosli</i> (proza)	7 nalog 16 točk	40 točk

¹⁷ Letno poročilo je od šolskega leta 2001/2001. Starejših poročil ni zaslediti.

2007/2008	Bišoni (opis živali)	17 nalog 24 točk	Tone Partljič: Zizek (proza)	7 nalog 16 točk	40 točk
2008/2009	Maja Berden Zrimec: Alpski svizci (opis živali)	13 nalog 24 točk	Niko Grafenauer (urednik): <i>Pavlihovi dolgovi</i> (proza)	9 nalog 16 točk	40 točk
2009/2010	Alenka Kepic Mohar (zbrala): Slavko Pregl (živiljenjepis)	15 nalog 24 točk	Slavko Pregl): <i>Srebro iz modre špilje</i> (proza)	7 nalog 16 točk	40 točk
2010/2011	Matija Remec: Nasvet za net (Nasvet strokovnjaka)	18 nalog 30 točk	Erwin Fritz: <i>Sorodnice srake</i> (poezija: pesem)	11 nalog 20 točk	50 točk
2011/2012	Božo Mašanović: Koristna, a še premalo znana 112 (članek)	18 nalog 30 točk	Boris A. Novak: <i>Nebesno gledališče</i> (dramsko besedilo)	11 nalog 20 točk	50 točk
2012/2013	Večernico je prejela Bina Štampe Žmavc (poročilo o dogodku) Bina Štampe Žmavc: Cesar in roža (opis zbirke pravljic)	12 nalog 30 točk	Bina Štampe Žmavc: <i>Vsakdan</i> (poezija)	7 nalog 20 točk	50 točk
2013/2014	O Pikinem festivalu (poročilo o dogodku) Haaaj! (vabilo)	17 nalog 30 točk	Feri Lainšček: <i>Deček na dedovem kolesu</i> (proza)	9 nalog 20 točk	50 točk
2014/2015	Šola za dame in viteze (opis razstave) Živa zgodovina v Narodnem muzeju Slovenije (napovednik)	18 nalog 30 točk	Neli Kodrič: <i>Ajda</i> (proza – mladinski roman)	10 nalog 20 točk	50 točk
2015/2016	Lipicanec (opis živali) Predstava klasične šole jahanja (reklama)	13 nalog 30 točk	France Bevk: <i>Tonček</i> (proza – kratka povest)	9 nalog 20 točk	50 točk
2016/2017	Varnost na spletu (opis spleta)	19 nalog 30 točk	Neža Maurer: Velik sončen dan (poezija)	13 nalog 20 točk	50 točk

2017/2018	Po železni cesti (opis razvoja železnice)	18 nalog 30 točk	Vinko Möderndorfer: <i>Kot v filmu</i> (proza – mladinski roman)	12 nalog 20 točk	50 točk
2018/2019	Philip Wilkinson (povzeto): Raziskovalci (opis raziskovalcev)	17 nalog 27 točk	Dim Zupan: <i>Trije dnevi Drekca Pekca in Pukca Smukca</i> (proza)	9 nalog 18 točk	45 točk

3.2.4 Analiza NPZ v 9. razredu

Tabela 4: Analiza NPZ v 9. razredu v šol. letih 2007/2008 do 2018/2019

Šolsko leto	I. DEL – neumetnostni del	Število nalog in točk	II. DEL – umetnostni del	Število nalog in točk	Skupno število točk
2005/2006	Maja Lupša: Iščemo najlepšo slovensko besedo (natečaj)	18 nalog 36 točk	Jaka Košir: <i>Pišem</i> (poezija)	12 nalog 24 točk	60 točk
2005/2006	Jože Mihelič, Renato Vidrih (prirejeno): Albin Belar: naravoslovec, seizmolog in naravovarstvenik (opis osebe)	19 nalog 36 točk	Milan Jesih: <i>Deseti raček</i> (dramsko besedilo)	13 nalog 24 točk	60 točk
2006/2007	Boris Kozinc: Najlepši in najvarnejši čas za obisk gora (intervju)	20 nalog 36 točk	Ivan Andrejevič Krilov: <i>Kmet in lisica</i> (proza – basen)	11 nalog 24 točk	60 točk
2006/2007	Nina Kokelj: Maček prave sorte (predstavitev lutkovne predstave)	20 nalog 36 točk	Miško Kranjec: <i>Zgodba o hvaležnosti</i> (proza)	13 nalog 24 točk	60 točk
2007/2008	Janez Menart: <i>Spoznal sem</i> (poezija)	11 nalog 24 točk	Simona Fajfar: Dvajsetletnica Trubarjeva domačije (poročilo odogodku)	19 nalog 36 točk	60 točk
2007/2008	Fran Milčinski: <i>Ignacija Kanacija</i> (proza)	13 nalog 24 točk	Kulturnovzgojni in humanistični program na 22. knjižnem sejmu (vabilo)	18 nalog 36 točk	60 točk
2008/2009	Janez Menart: <i>Obisk</i>	10 nalog	Dušica Kunaver: <i>Ko se je</i>	18 nalog 36 točk	60 točk

	(poezija)	24 točk	enakopravnost pisala z veliko začetnico (opis države)		
2008/2009	Vinko Möderndorfer: <i>Truth story</i> (dramsko besedilo)	13 nalog 24 točk	Ana Lazič: Za lasišča brez uši (opis uši)	18 nalog 36 točk	60 točk
2009/2010	Alenka Goljevšček: <i>Srečna draga vas domača</i> (dramska igra)	13 nalog 24 točk	Damjan J. Ovsec: Kako se je nosil dr. France Prešeren? (opis osebe)	19 nalog 36 točk	60 točk
2009/2010	Matjaž Pikalo: <i>Modri E</i> (proza)	10 nalog 24 točk	Dr. Leja Dolenc Grošelj: Zakaj in kako spimo? (opis)	21 nalog 36 točk	60 točk
2010/2011	Slavko Pregl: <i>Spričevalo</i> (proza: mladinski roman)	13 nalog 24 točk	Cimet, začimba bogov in ljudi (opis začimbe)	22 nalog 36 točk	60 točk
2010/2011	Gustav Schwab (zbral): <i>Prokrida in Kefal</i> (proza – pripovedka)	12 nalog 24 točk	Za otroke z otroki (vabilo)	23 nalog 36 točk	60 točk
2011/2012	<i>Povodni mož</i> (ljudska pesem)	12 nalog 24 točk	EXPO 2010 zaključen (poročilo o dogodku)	22 nalog 36 točk	60 točk
2011/2012	N. Kodrič: <i>TITA@boginja. smole.in.težav.si</i> (proza)	9 nalog 24 točk	O filmu Sfinga (opis) Iz ocen filma (ocena) Sfinga (vabilo)	18 nalog 36 točk	60 točk
2012/2013	Barbara Gregorič Gorenc: <i>Zadrega</i> Bina Štampe Žmavc: <i>Svet nastaja iz dotika</i> (poezija)	5 nalog 24 točk	Bernard Nežmah: 1. Bralnik ali knjiga 2. E-bralniki (opis)	18 nalog 36 točk	60 točk
2012/2013	Jože Javoršek: <i>Manevri</i> (gledališka igra)	7 nalog 24 točk	»Radovednost« srečno na Marsovih tleh (opis)	18 nalog 36 točk	60 točk
2013/2014	Dim Zupan: <i>Leteči mački</i> (proza – mladinski roman)	12 nalog 24 točk	Dragonja in soline (opis poti)	16 nalog 36 točk	60 točk
2014/2015	Neli Kodrič: <i>Utrinek drugačnega sveta</i> (proza – mladinski roman)	14 nalog 24 točk	Igor E. Bergant: Kako sem na stara leta postal skoraj pameten oziroma se mi to vsaj zdi ...	23 nalog 36 točk	60 točk

			(razmišljanja) Raziskave o telesni dejavnosti mladostnikov v Sloveniji (izsledki raziskave)		
2015/2016	Simona Kopinšek: <i>Vprašanje</i> Barbara Gregorič Gorenc: <i>Navodilo</i> (poezija)	12 nalog 24 točk	Irena Štaudohar: <i>Možgani in vid</i> (opis)	16 nalog 36 točk	60 točk
2016/2017	Slavko Pregl: <i>Srebro iz modre špilje</i> (proza – mladinski roman)	12 nalog 24 točk	Andraž Vide Čeligoj: <i>Veslanje stoje-SUP, kaj je to?</i> (opis naprave)	21 nalog 36 točk	60 točk
2017/2018	Andrej Rozman Roza: <i>Obuti maček</i> (dramatika)	13 nalog 24 točk	Moji starši so nemogoči (članek) Zakaj me starši ne razumejo? (članek)	21 nalog 36 točk	60 točk
2018/2019	Ivan Minatti: <i>Odkar vem zanjo</i> Tone Pavček: <i>Ona</i> (poezija)	9 nalog 22 točk	Jana Zirkelbach: <i>Gojimir Lešnjak Gojc</i> (intervju)	21 nalog 33 točk	55 točk

3.2.5 Ugotovitve

V nadaljevanju so prikazane ugotovitve za posamezni razred, ki so razvidne v zgornjih tabelah, obenem pa so nama bile na voljo vsakoletne analize NPZ iz slovenščine najine mentorice, ki jih je naredila ob koncu posameznega šolskega leta.

3.2.5.1 Ugotovitve v 6. razredu

Podatki NPZ so nam na voljo, kot sva že zapisali, od šolskega leta 2005/2006 do šolskega leta 2018/2019. Preteklo šolsko leto 2019/2020 se NPZ zaradi Covid-a niso odpisali, zato podatkov ni.

Ugotovitve so naslednje:

- Učenci in učenke 6-ih razredov so vsa leta pisali NPZ iz slovenščine le v rednem roku. Naknadnega roka ni bilo nobeno šolsko leto.
- Vsako leto se NPZ odpiše v začetku meseca maja, in sicer med 4. in 10. majem.
- V šolskem letu 2004/2005 je bil NPZ sestavljen iz pisnega in ustnega preverjanja, kasneje pa samo iz pisnega.
- Zaporedje neumetnostnega in umetnostnega dela NPZ je vedno enak, in sicer je najprej neumetnostni del, ki mu sledi umetnostni del.
- Od šolskega leta 2010/2011 se je število možnih točk v obeh delih povečalo, posledično temu se je povečalo tudi končno število točk iz 40 na 50. Če konkretizirava: Do tega šolskega leta je bilo v okviru neumetnostnega dela NPZ možno doseči 24 točk, pri umetnostnem delu pa 16 točk, kar je pripeljalo do končnega možnega števila 40-ih točk. Od šolskega leta 2010/2011 se število točk

dvigne pri obeh delih, in sicer neumetnostni del na 30 točk, umetnostni del pa na 20 točk. Do ponovne spremembe glede števila točk je prišlo v šolskem letu 2018/2019, in sicer se je število točk znižalo pri neumetnostnem delu na 27 točk, pri umetnostnem delu pa na 18 točk, kar je posledično vplivalo na končno število točk iz 50 na 45.

- Število nalog pri posameznem delu iz leta v leto niha, in sicer se pri neumetnostnem delu giblje med 12 in 19, pri umetnostnem delu pa med 7 in 13 nalogami. Prav tako niha tudi število tvorbnih nalog, saj imamo po navadi dve takšni nalogi, in sicer po eno pri neumetnostnem delu in eno pri umetnostnem delu; lahko pa imamo tudi po dve pri katerem od delov.

Pri pregledu izbora vrste neumetnostnih besedil sva ugotovili naslednje:

- V večini prevladujejo raznovrstni opisi (npr. živali, predmeta, doživetja) ter poročila o dogodku. Sledijo napovedniki oz. vabila, ocena knjige idr.
- Ne glede na vrsto neumetnostnega besedila sva ugotovili, da gre za besedila z aktualno tematiko (npr. *Varnost na spletu*, 2017, *Živa zgodovina v Narodnem muzeju Slovenije*, 2016), izbrane so poučne teme (npr. opis razvoja železnice, opis dela raziskovalcev, opis lipincev idr.).
- Največkrat je samo eno neumetnostno besedilo, trikrat pa sta bili dve krajši neumetnostni besedili, ki pa sta bili vsebinsko med seboj povezani (npr. leta 2016 je bilo najprej besedilo o opisu lipincev, ki mu je sledilo besedilo o predstavitvi klasične šole jahanja v Lipici).

Pri umetnostnem delu sva ugotovili naslednje:

- Prevladujejo prozna besedila (npr. odlomek iz povesti, romana), poezija je bila izbrana samo trikrat, dramatika pa samo enkrat.
- Od izbranih avtorjev prevladujejo sodobni avtorji, le enkrat je bil izbran France Bevk, ki sodi med avtorje iz prve polovice 20. stoletja. Starejših avtorjev iz npr. 19. stoletja do sedaj ni bilo. Avtorji se ne ponavljajo, samo Niko Grafenauer je bil izbran dvakrat.
- Vsa leta so bili izbrani zgolj slovenski avtorji.

Na podlagi letnih analiz najine mentorice, ki jih mora oddati pred koncem šolskega leta, sva ugotovili naslednje (navajava zgolj ugotovitve, ki se pojavljajo največkrat):

- Učenci so bolj uspešni pri reševanju neumetnostnega dela kot umetnostnega. Možna razlaga je, da je lažje razumeti neumetnostno besedilo, ki je po navadi objektivno, podatki so jasni, preverljivi. Pri umetnostnem besedilu pa lahko nastopi težava, če je izhodiščno besedilo starejše (torej da gre za delo, ki je del ali odlomek npr. romana in ga učenec ne razume idr.), pri poeziji pa je še težje, saj vsak lahko razume pesem ali njen del po svoje, ima zamenjan besedni red, starinske, najstniške izraze idr. Generalno pa ne moreva trditi, da bi izbor vrste besedila lahko odločilno vplival na rezultat, kajti kljub temu, da je npr. poezijo težje razumeti, rezultati testov, kjer je bila izbrana za izhodiščno besedilo pesem, niso nižji od ostalih rezultatov. Zato sklepava, da izbor neumetnostnega ali umetnostnega besedila ne vpliva na to, kako bo učenec uspešen ali neuspešen.
- Če pogledamo rezultate iz posameznih let, lahko vidimo, da se državno povprečje giblje med 46,24 % in 71,30 % (upoštevali sva samo povprečje, ko so pisali vsi učenci v Sloveniji), kar je velik razpon, prav tako pa se iz tabele 1 da razbrati, da so učenci v 6. razredu dosegli 71,30 % le enkrat. Sicer pa je po najinih izračunih državno povprečje med leti 2009 in 2019, ko so bile vključene vse šole v Sloveniji, **53,96 %**, kar se nama zdi zelo nizko, če se zavedava, da bi pri preizkusu slovenščine bila to ocena 2 (zadostno). Zato sva želeli ugotoviti vzroke za tako nizko povprečje. Pri tem so nama bile v veliko pomoč mentoričine vsakoletne analize, ki sva jih pregledali in strnili ugotovitve, ki se iz leta v leto ponavljajo:
 - Učenci izgubljajo točke zaradi pomanjkljivega branja izhodiščnih besedil, kar naju ni presenetilo, saj se podobno dogaja tudi pri rednem preizkusu znanja iz slovenščine. Je pa kljub vsemu treba dodati, da učenci pri rednem preizkusu znanja besedilo preberejo natančneje, saj gre z preizkus, ki se ocenjuje.

- Če sta izhodiščni besedili dolgi ali jih je celo več, se pogosto zgodi, da učencem zmanjka časa za reševanje tvorbnih naloge, ki je po navadi na koncu vsakega dela, kar pa lahko pomeni tudi do 12 točk manj samo pri obeh tvorbnih nalogah.
- Če je veliko nalog, kjer se je potrebno vračati v izhodiščno besedilo in je potrebno iskati določene podatke ali besede, je to še dodatna težava, saj če učenec izhodiščnega besedila ni prebral natančno, se tudi ne bo spomnil, kje bi želeni podatek lahko bil, zato se mora pogosto lotiti ponovnega branja, to pa vpliva na čas.
- Velika težava so kompleksne naloge, kjer se v navodilu le-te skriva več nalog (npr. najprej podčrtaj, nato izpiši in določi). Pri takih nalogah učenci večkrat določen del naloge pozabijo narediti; najpogosteje je to prvi del naloge, kjer je potrebno podčrtati, saj se osredotočijo na izpisovanje in določanje npr. glagolske osebe, časa itd.
- Ni naju presenetilo, da so učenci pogosto rešili nalogo, kjer so morali podčrtati glagol, napačno, saj se ta napaka pojavlja tudi pri rednem pouku v vseh razredih. Težava ni v prepoznavanju glagola, ampak pri glagolskem času, saj učenci izpišejo le del, če je glagol v pretekliku; namesto *je delal*, izpišejo ali podčrtajo samo *delal*. To pa se ovrednoti z nič točkami.
- Zelo sva bili presenečeni, da se v mentoričinih analizah pojavi težava, in sicer da učenci ne znajo pri nalogi, ki od njega zahteva razumevanje osebnega zaimka, presoditi ali iz povedi razbrati, na koga se določen osebni zaimek nanaša.
- Pri umetnostnem besedilu so težave podobne skozi vsa leta, in sicer je na prvem mestu slabo oz. površno branje izhodiščnega besedila, nerazumevanje le-tega, nasploh poezije.
- Velike težave imajo učenci pri razlagi frazemov oz. slogovno zaznamovanih besed, pregovorov, katerih pomena ne razumejo ali pa ga ne znajo razložiti.
- Ker učenci (pre)malo berejo,¹⁸ imajo težave, če naloga zahteva, da navedejo npr. še kakšnega avtorja ali delo iz istega časa, kot je avtor izhodiščnega besedila.
- Pri oceni knjige še vedno učenci pišejo številčne ocene in ne opisnih (npr. knjigo bi ocenil s 5, ker je bila odlična).
- Pri tvorbnih nalogah tako pri umetnostnem kot neumetnostnem besedilu se najpogosteje ponavlja napaka zastranitve, torej da učenci napišejo več povedi, kot zahteva naloga; imamo pa tudi primere, ki so ravno tako pogosti, kjer učenci odgovarjajo po alinejah ali odgovore celo oštevilčijo, ne pa v obliki zaokroženega besedila.
- Kot zadnjo težavo bi pa navedli učenčevo pisavo, ki je iz leta v leto slabša, zato imajo popravljanci velike težave pri določenih odgovorih, iz katerih se ne da razbrati, kaj je učenec napisal. To pa pomeni, da je lahko naloga ovrednotena z nič točkami.

3.2.5.2 Ugotovitve v 9. razredu

Podatki NPZ so nam tudi v 9. razredu na voljo, kot sva že zapisali, od šolskega leta 2005/2006 do šolskega leta 2018/2019. Preteklo šolsko leto 2019/2020 se NPZ zaradi Covid-a niso odpisali, zato podatkov ni.

- Učenci in učenke 9-ih razredov so pisali NPZ iz slovenščine do šolskega leta 2013/2014 v obeh rokih, rednem in naknadnem roku. Od šolskega leta 2013/2014 pa so pisali NPZ le v rednem roku.

¹⁸ Da učenci premalo berejo, je sicer najino mnenje, ki pa temelji na tem, da nekateri učenci v najinem razredu preberejo skozi šolsko leto samo obvezna literarna dela, predpisana za domače branje. Samoiniciativno pa knjig ne berejo. Prav tako sva na podlagi števila učencev, ki so letos opravili bralno značko v posameznih razredih, ugotovili, da učenci predvsem na predmetni stopnji generalno malo berejo.

- Vsako leto se redni rok NPZ odpiše v začetku meseca maja, in sicer med 4. in 10. majem, naknadni rok pa se je do šolskega leta 2013/2014 odpisal konec meseca maja oz. začetek junija, med 29. 5. in 1. 6.
- Med šolskim letom 2000/2001 in 2004/2005 je bil NPZ sestavljen iz pisnega in ustnega preverjanja, od šolskega leta 2005/2006 pa samo iz pisnega.
- Prvi dve šolski leti (2005/2006 in 2006/2007) sta si sledila neumetnostni in umetnostni del, od šolskega leta 2007/2008 se je vrstni red obeh delov zamenjal, tako da so učenci pričeli najprej z umetnostnim in nato nadaljevali z neumetnostnim delom NPZ.
- Vsa šolska leta do zadnjega NPZ v letu 2018/2019 je bilo število točk isto, in sicer je bilo v okviru neumetnostnega dela možno doseči 36 točk, pri umetnostnem delu pa 24 točk, kar je pripeljalo do končnega možnega števila 60-ih točk. V šolskem letu 2018/2019 se število točk zniža na obeh delih, in sicer neumetnostni del na 33 točk, umetnostni del pa na 22 točk in posledično se zniža tudi končno število točk na 55.
- Število zastavljenih nalog iz leta v leto niha, in sicer pri neumetnostnem delu med 16 in 23 nalogami, pri umetnostnem delu pa med 5 in 14 nalogami.

Pri pregledu izbora vrste neumetnostnih oz. umetnostnih besedil sva ugotovili:

- da pri neumetnostnem delu prevladujejo raznovrstni opisi (osebe, predmeta, države, rastline, doživetja idr.) ter poročila o dogodku, intervjuji, napovedniki oz. vabila; besedila so aktualna, zanimiva, uporabna;
- pri umetnostnem delu prevladuje prozno besedilo (npr. odlomek iz povesti, romana), čeprav je v primerjavi s 6. razredom tudi veliko poezije (izbrana je bila sedemkrat), dramatika pa je bila za izhodiščno besedilo izbrana samo trikrat;
- večkrat se pojavita dve izhodiščni besedili pri posameznem delu (npr. leta 2013 imamo dve neumetnostni in dve umetnostni besedili);
- pri izboru avtorjev pa je slika sledeča: večina je sodobnih avtorjev, imamo pa tudi avtorja iz 18. stoletja, in sicer je to Ivan Andrejevič Krilov;
- v vseh primerih so bili izbrani slovenski avtorji, le leta 2007 je bil izbran ruski basnopisec Ivan Andrejevič Krilov.

Za podrobnejšo razlago so nama bile ponovno v veliko pomoč mentoričine letne analize NPZ, iz katerih sva ugotovili naslednje (navajava zgolj ugotovitve, ki se pojavljajo največkrat):

- Učenci so tudi v 9. razredu uspešnejši pri reševanju neumetnostnega dela kot umetnostnega. Možna razlaga je, da je lažje razumeti neumetnostno besedilo, ki je po navadi objektivno, podatki so jasni, preverljivi. Pri umetnostnem besedilu pa lahko nastopi težava, če je izhodiščno besedilo starejše (torej da gre za delo, ki ima veliko narečnih ali starinskih izrazov, zamenjan besedni red idr.), pri poeziji pa je še težje, saj vsak lahko razume pesem ali njen del po svoje. Generalno pa tudi za 9. razred ne moreva trditi, da bi izbor vrste besedila lahko odločilno vplival na rezultat, kajti kljub temu, da je poezijo težje razumeti, rezultati testov, kjer je bila izbrana za izhodiščno besedilo pesem, niso bistveno nižji od ostalih rezultatov. Zato sklepava, da izbor vrste neumetnostnega ali umetnostnega besedila ne vpliva na to, kako bo učenec uspešen ali neuspešen.
- Če pogledamo rezultate iz posameznih let (glej tabelo 2), lahko vidimo, da se državno povprečje giblje med 46,38 % in 65,6 % (upoštevali sva samo povprečje rednih rokov in od leta 2006, ko je bil zgolj pisni del, do 2019), kar je manjši razpon kot pri 6. razredu, prav tako pa se iz tabele 2 da razbrati, da so učenci v 9. razredu dosegli 65,6 % državnega povprečja le enkrat, nato pa več 65 % niso presegli. Po najinih izračunih je državno povprečje med leti 2006, ko je bilo prvič izvedeno samo pisno preverjanje po celotni Sloveniji, in 2019, **55,29 %**, kar se nama prav tako zdi zelo nizko, če se ponovno zavedava, da bi bila pri preizkusu iz slovenščine to ocena 2 (zadostno). Zato sva tudi pri 9. razredu želeli ugotoviti vzroke za tako nizko povprečje. Ponovno sva pregledali mentoričine vsakoletne analize in ugotovili (podobno kot v 6. razredu) naslednje:
 - Učenci izgubljajo točke zaradi pomanjkljivega branja izhodiščnih besedil.

- Če sta izhodiščni besedili dolgi ali jih je celo več, se pogosto zgodi, da učencem zmanjka časa za reševanje tvorbnih nalog, kar pa pomeni tudi do 12 točk manj samo pri obeh tvorbnih nalogah.
- Velika težava so kompleksne naloge, kjer se v navodilu te naloge skriva več nalog (najprej podčrtaj, nato izpiši in določi). Pri takih nalogah učenci določeni del naloge pozabijo narediti.
- Izhodiščna besedila so pogosto predolga, zato jim pri poglobljenem branju zmanjka časa za kvalitetno odgovarjanje na vprašanja.
- Učenci se na preverjanje v glavnem ne pripravljajo, zato nalog, kjer je potrebno literarno znanje (npr. poznavanje literarnega obdobja, avtorjev in njihovih del), ne rešijo pravilno. Gre za naloge, kjer je tabela, v katero morajo učenci vpisati manjkajoče podatke, kot npr. k obdobju dopisati ustreznega avtorja ali njegovo delo. Tukaj pogosto učenci pustijo prazno ali pa izpolnijo s podatki, ki se jih »pač« spomnijo, da bi lahko bili pravilni.
- Največja težava pa je nezainteresiranost velikega števila učencev za reševanje, ki je posledica zagotovljenega sprejetja v zeleno srednjo šolo; torej učenec, ki je že sprejet v zeleno srednjo šolo, ki se zaveda, da mu slab rezultat pri NPZ ne bo znižal zaključne ocene pri slovenščini in tudi ne bo v nobenem primeru negativno vplival na njegov šolski uspeh, se tudi ne bo potrudil, poglobljeno razmišljal, ponovno bral besedilo, zainteresirano iskal podatke v izhodiščnem besedilu, natančno rešil ali sploh rešil tvorbnih nalog – učenec se zaveda, da nizek rezultat nima zanj nobenih negativnih posledic.

3.3 Mnenje učencev o smiselnosti pisanja NPZ

Da sva pridobili mnenja učencev o smiselnosti NPZ sva se odločili za anketo, ki sva jo pripravili v Google obrazcu, in sicer za učence letošnjih 6. razredov in posebej anketo za učence letošnjih 9. razredov. Da sva dobili boljšo sliko mnenj učencev o NPZ, sva anketiranje učencev izpeljali na dveh osnovnih šolah, in sicer na mestni osnovni šoli OŠ Olge Meglič in na podeželski osnovni šoli OŠ Destrnik-Trnovska vas. Predvsem pa sva se odločili vključiti v anketo mestno in podeželsko šolo zato, da bi videli, ali so mnenja podeželskih otrok morda drugačna od mestnih.

3.3.1 Učenci 6. razreda

Učenci so anketna vprašanja reševali na spodnji povezavi v času šolanja na daljavo, zato tukaj navajava povezavo ([TUKAJ](#)), ki vodi do anketnega vprašalnika, spodaj pa tudi vsa vprašanja, na katera so učenci odgovarjali.

Anketna vprašanja:

- Razred in spol:
- Kaj tebi pomeni NPZ?
- Se ti zdi pisanje NPZ smiselno?
- V 6. razredu se preverja znanje iz treh v naprej določenih predmetov. Ali bi bilo morda boljše, da bi 3. predmet zraven MAT in SLJ, lahko izbral po želji?
- Kateri predmet bi izbral kot 3. predmet NPZ?

- Se imaš namen pripravljati na NPZ?
- Bi moral imeti rezultat NPZ vpliv na zaključno oceno pri predmetu?
- Te je strah pisanja NPZ?
- Če si pri prejšnjem vprašanju odgovoril z "da" ali "malo", česa se najbolj bojiš?
- Kako si razlagaš, da lahko učenec, ki ima npr. slovenščino zaključeno odlično oceno (5), pri NPZ iz slovenščine doseže le 65 %?
- Si že rešil kakšen NPZ oz. veš, kako NPZ izgleda?
- Če si prejšnje vprašanje odgovoril z "da", kakšna je bila po tvojem mnenju težavnostna stopnja?
- Kaj meniš, kaj je glavni namen NPZ?

3.3.2 Učenci 9. razreda

Spodnja povezava vodi do anketnega vprašalnika [TUKAJ](#):

Anketna vprašanja:

- Razred in spol:
- Kaj tebi pomeni NPZ?
- Se ti zdi pisanje NPZ smiselno?
- V 9. razredu se 3. predmet vsako leto določi s strani šolskega ministra. Ali meniš, da bi bilo bolje, da si bi 3. predmet vsak učenec lahko izbral sam?
- Kateri predmet bi izbral kot 3. predmet NPZ?
- Se imaš namen pripravljati na NPZ?
- Si že rešil kakšen NPZ iz prejšnjih šolskih let?
- Kakšna se ti je zdela težavnostna stopnja?
- Bi moral imeti rezultat NPZ vpliv na zaključno oceno pri predmetu?
- Ali se ti zdi v redu, da bi bili v zaključnem spričevalu vidni tudi tvoji rezultati, ki si jih dosegel na NPZ?
- Bi moral rezultat NPZ vplivati na vpis v srednje šole?
- Te je strah pisanja NPZ?
- Če si pri prejšnjem vprašanju odgovoril z "da" ali "malo", česa se najbolj bojiš?
- Kako si razlagaš, da lahko učenec, ki ima npr. slovenščino zaključeno odlično oceno (5), pri NPZ iz slovenščine doseže le 65 %?
- Kaj meniš, kaj je glavni namen NPZ?
- Kakšne so tvoje izkušnje z NPZ v 6. razredu, še posebej pri slovenščini?
- Kakšna je bila po tvojem mnenju težavnostna stopnja pri slovenščini?
- Meniš, da se na NPZ preverja znanje pridobljeno izključno pri učnih urah predmeta?
- Si bil obremenjen s pisanjem NPZ v 6. razredu?
- Meniš, da je bil tvoj rezultat NPZ v 6. razredu dejanski pokazatelj nivoja tvojega znanja?
- Meniš, da so rezultati NPZ resnični pokazatelji znanja učencev?
- Če si prejšnje vprašanje odgovoril z "ne", zakaj meniš, da prihaja do razhajanj med rezultati na NPZ in dejanskim stanjem znanja učencev?

3.3.3 Analiza anket

3.3.3.1 Analiza ankete učencev 6. razreda

➤ **Razred in spol:**

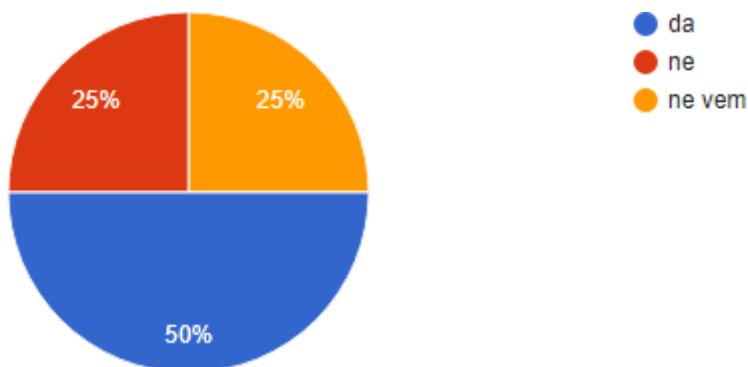
Anketni vprašalnik je reševalo 37 učencev in učenk 6. razreda, od tega 56,8 % deklet in 43,2 % dečkov.

➤ **Kaj tebi pomeni NPZ?**

Odgovori, ki so se zvrstili, so bili precej pisani. Med anketiranimi učenci je prevladovalo mnenje, da gre za preverjanje njihovega znanja, nekateri anketiranci so pa mnenja, da gre za potrato časa in popolnoma nepomemben test.

➤ **Se ti zdi pisanje NPZ smiselno?**

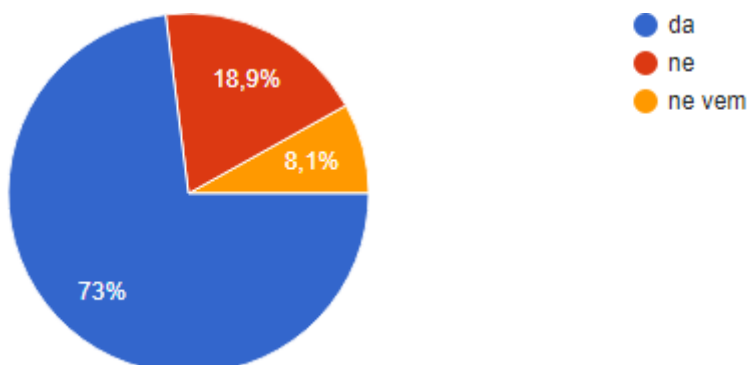
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da je skoraj polovica anketiranih učencev mnenja, da je pisanje NPZ po njihovem mnenju smiselno.

Graf 1: Razporeditev odgovorov na vprašanje Se ti zdi pisanje NPZ smiselno?

➤ **V 6. razredu se preverja znanje iz treh v naprej določenih predmetov. Ali bi bilo morda boljše, da bi 3. predmet zraven MAT in SLJ, lahko izbral po želji?**

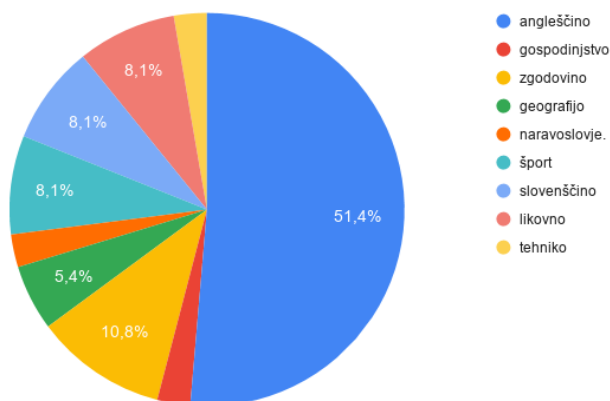
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da je 73 % anketiranih učencev mnenja, da bi si 3. predmet zraven MAT in SLJ raje izbrali kar sami.

Graf 2: Razporeditev odgovorov na vprašanje Ali bi bilo morda boljše, da bi 3. predmet zraven MAT in SLJ, lahko izbral po želji?

➤ **Kateri predmet bi izbral kot 3. predmet NPZ?**

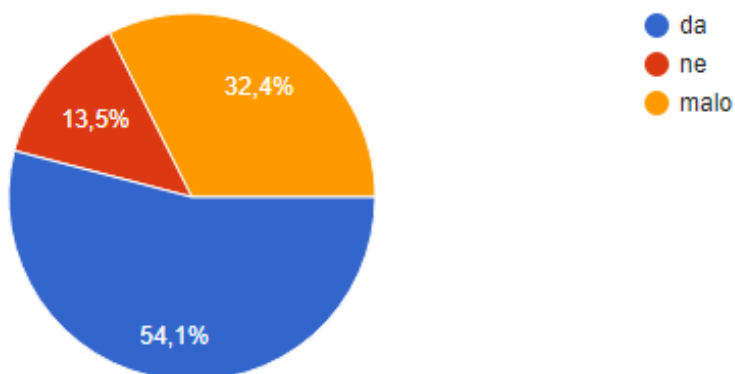
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da si anketiranci najbolj želijo kot 3. predmet angleščino, sledita zgodovina in likovna umetnost, nato geografija, šport, med najmanj zaželenimi so gospodinjstvo, naravoslovje in tehnika.

Graf 3: Razporeditev odgovorov na vprašanje Kateri predmet bi izbral kot 3. predmet NPZ?

➤ **Se imaš namen pripravljati na NPZ?**

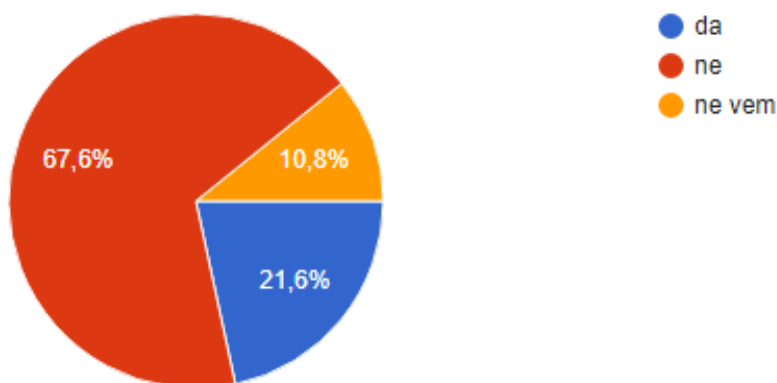
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da se namerava dobra polovica anketirancev na NPZ pripravljati, tretjina anketirancev meni, da se bodo na NPZ vsaj malo pripravljali, le slabih 14 % meni, da se na NPZ ne bodo pripravljali.

Graf 4: Razporeditev odgovorov na vprašanje Se imaš namen pripravljati na NPZ?

➤ **Bi moral imeti rezultat NPZ vpliv na zaključno oceno pri predmetu?**

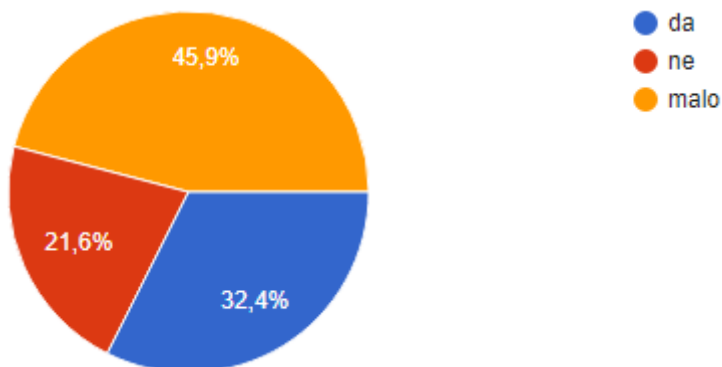
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da 67,6 % anketirancev meni, da NPZ naj ne bi imel vpliva na zaključno oceno pri predmetu.

Graf 5: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Bi moral imeti rezultat NPZ vpliv na zaključno oceno pri predmetu?*

➤ **Te je strah pisanja NPZ?**

Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da skoraj polovica anketirancev čuti majhen strah pred NPZ, tretjino anketirancev je strah in le 21,6 % anketirancev ne čuti pred NPZ nobenega strahu.

Graf 6: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Te je strah pisanja NPZ?*

➤ **Če si pri prejšnjem vprašanju odgovoril z "da" ali "malo", česa se najbolj bojiš?**

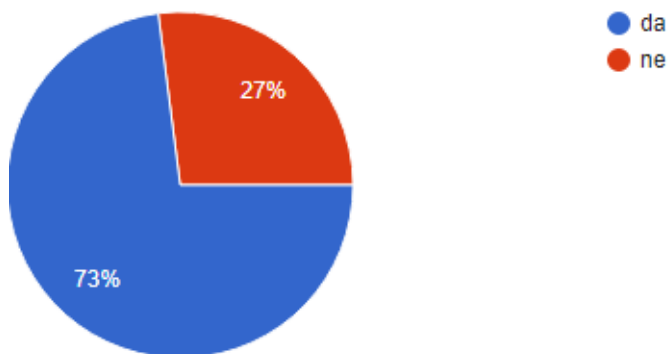
Anketiranci so svoj strah povezovali z neznanjem, z nizkim številom točk, da se bodo slabo odrezali, da jim bo zmanjkalo časa, pojavil se je odgovor, da je anketiranca strah slovenščine, saj se boji, da bo moral napisati spis. Med odgovori sva zasledili, da je enega izmed anketirancev strah mame.

➤ **Kako si razlagaš, da lahko učenec, ki ima npr. slovenščino zaključeno odlično oceno (5), pri NPZ iz slovenščine doseže le 65 %?**

Anketiranci so slab rezultat pri NPZ pri odličnem učencu povezovali s težavnostno stopnjo NPZ, ki je po njihovem mnenju višja kot v razredu pri običajnem ocenjevanju znanja. Prav tako menijo, da NPZ zahteva znanja, ki jih pri pouku ne obravnavajo. Med odgovori so navajali strah, tremo, nekateri so mnenja, da se dotični učenec pri pisanju NPZ enostavno ni dovolj potrudil ali pa se na NPZ ni dovolj pripravil, saj zajema znanje šestih let.

➤ **Si že rešil kakšen NPZ oz. veš, kako NPZ izgleda?**

Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da je 73 % anketirancev že rešila kakšen test oziroma vedo, kako NPZ izgleda.

Graf 7: Razporeditev odgovorov na vprašanje Si že rešil kakšen NPZ oz. veš, kako NPZ izgleda?

➤ **Če si prejšnje vprašanje odgovoril z "da", kakšna je bila po tvojem mnenju težavnostna stopnja?**

Anketiranci so precej deljenega mnenja glede težavnostne stopnje. Nekateri menijo, da je zelo težka in da so uvideli, da nič ne znajo, drugi so mnenja, da je težavnostna stopnja NPZ težja kot pri običajnem pisnem ocenjevanju, spet tretji menijo, da je težavnostna stopnja srednja, so pa prav tako bili podani odgovori, ko se anketiranci niso znali opredeliti.

➤ **Kaj meniš, kaj je glavni namen NPZ?**

Anketiranci so mnenja, da je glavni namen NPZ, da učenci preverijo, koliko znajo oziroma na kakšnem nivoju je njihovo znanje. Pojavilo se je mnenje, da se z NPZ preveri znanje učencev in se temu primerno lahko spremeni učni načrt in prav tako je nekdo izmed anketiranih mnenja, da je glavni namen NPZ precej »butast«.

3.3.3.2 Analiza ankete učencev 9. razreda

➤ **Razred in spol:**

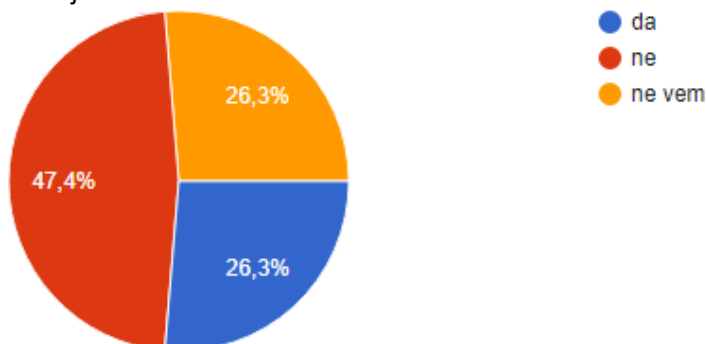
Anketni vprašalnik je reševalo 38 učencev in učenk 9. razreda, od tega 55,3 % deklet in 44,7 % dečkov.

➤ **Kaj tebi pomeni NPZ?**

Odgovori, ki so se zvrstili, so bili precej pisani. Med anketiranimi učenci je prevladovalo mnenje, da gre za preverjanje njihovega znanja, precej več anketirancev med učenci 9. razreda pa je mnenja, da gre za potrato časa, da gre za popolnoma nepomemben, nadležen test, ki predstavlja dodatno obremenitev.

➤ **Se ti zdi pisanje NPZ smiselno?**

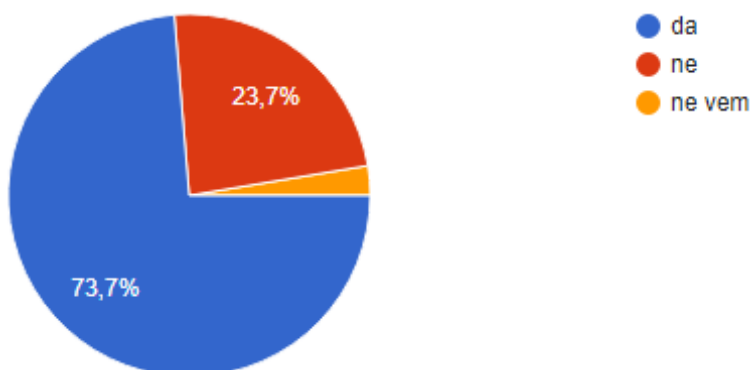
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da je skoraj polovica anketiranih učencev mnenja, da pisanje NPZ po njihovem mnenju NI smiselno. Glede smiselnosti NPZ so učenci 9. razredov popolnoma drugačnega mnenja kot učenci 6. razredov.

Graf 8: Razporeditev odgovorov na vprašanje Se ti zdi pisanje NPZ smiselno?

- **V 9. razredu se 3. predmet vsako leto določi s strani šolskega ministra. Ali meniš, da bi bilo bolje, da si bi 3. predmet vsak učenec lahko izbral sam?**

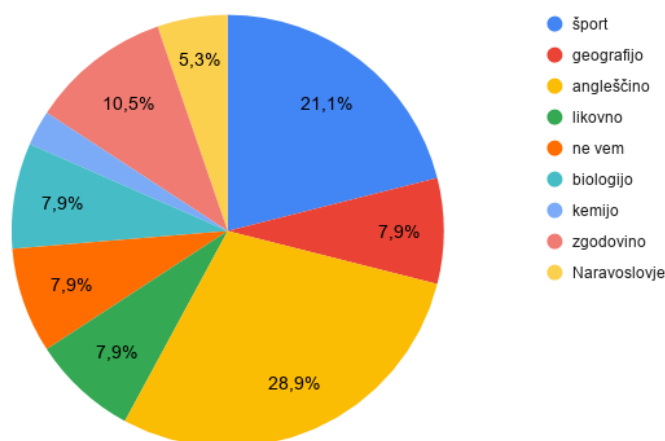
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da je 73,7 % mnenja, da bi bilo bolje, če bi si 3. predmet lahko izbral vsak učenec sam.

Graf 9: Razporeditev odgovorov na vprašanje Ali meniš, da bi bilo bolje, da si bi 3. predmet vsak učenec lahko izbral sam?

- **Kateri predmet bi izbral kot 3. predmet NPZ?**

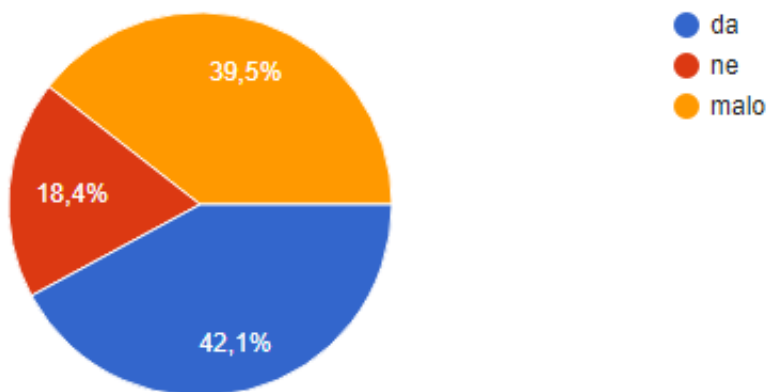
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da si anketiranci najbolj želijo kot 3. predmet angleščino in takoj za tem šport. Sledijo zgodovina, geografija, biologija in likovna umetnost.

Graf 10: Razporeditev odgovorov na vprašanje Kateri predmet bi izbral kot 3. predmet NPZ?

- **Se imaš namen pripravljati na NPZ?**

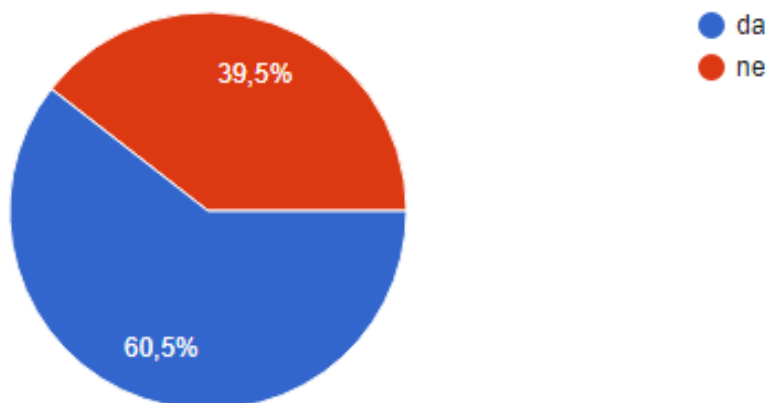
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da se namerava slaba polovica anketirancev na NPZ pripravljati, dobra tretjina anketirancev meni, da se bodo vsaj malo pripravljali, le slabih 20 % meni, da se na NPZ ne bodo nič pripravljali.

Graf 11: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Se imaš namen pripravljati na NPZ?*

➤ **Si že rešil kakšen NPZ iz prejšnjih šolskih let?**

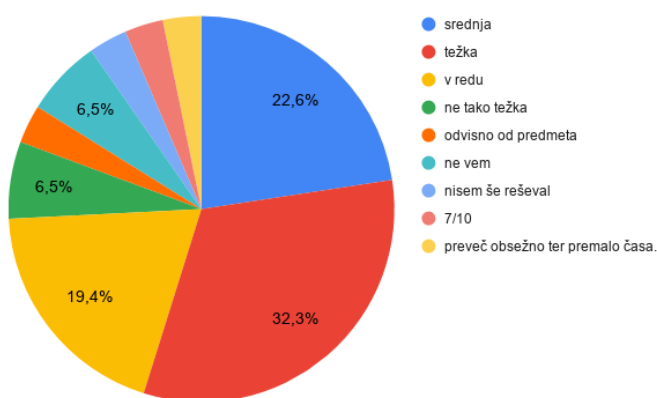
Iz grafičnega prikaza je razvidno, da se je 60,5 % anketirancev že preizkusilo v NPZ iz prejšnjih šolskih let.

Graf 12: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Si že rešil kakšen NPZ iz prejšnjih šolskih let?*

➤ **Kakšna se ti je zdela težavnostna stopnja?**

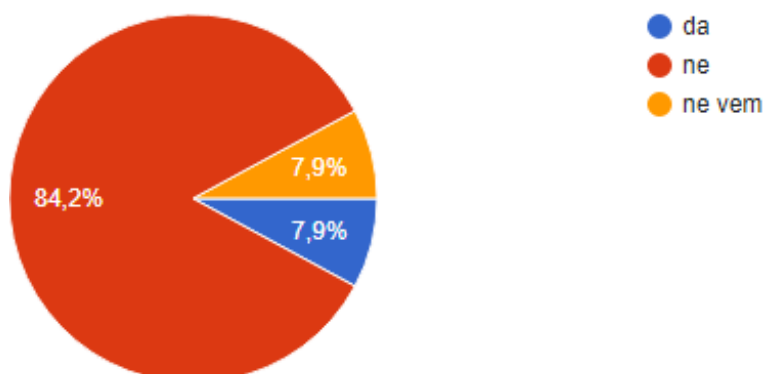
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da so anketiranci precej različnega mnenja glede težavnostne stopnje NPZ. Nekateri menijo, da je težavnostna stopnja precej visoka, drugi so mnenja, da je srednja težavnostna stopnja, nekateri se ne znajo opredeliti, pojavijo se tudi odgovori, da je preveč obsežno v sorazmerju s časom, ki ga imajo na voljo.

Graf 13: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Kakšna se ti je zdela težavnostna stopnja?*

➤ **Bi moral imeti rezultat NPZ vpliv na zaključno oceno pri tistem predmetu?**

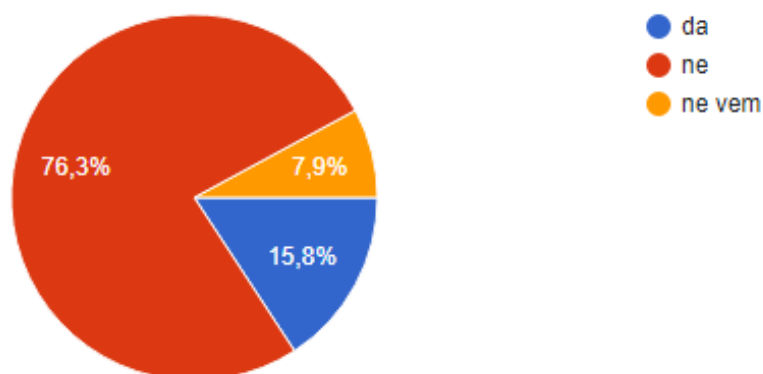
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da je večina, in sicer 84,2 % anketirancev, mnenja, da NPZ naj ne bi imel vpliva na zaključno oceno pri tistem predmetu.

Graf 14: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Bi moral imeti rezultat NPZ vpliv na zaključno oceno pri tistem predmetu?*

➤ **Ali se ti zdi v redu, da bi bili v zaključnem spričevalu vidni tudi tvoji rezultati, ki si jih dosegel na NPZ?**

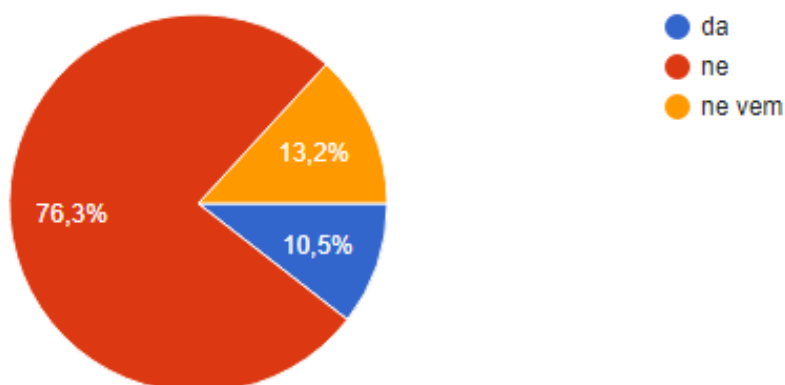
Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da so anketiranci mnenja (76,3 %), da se jim ne zdi v redu, da bi bili rezultati NPZ vidni v zaključnem spričevalu.

Graf 15: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Ali se ti zdi v redu, da bi bili v zaključnem spričevalu vidni tudi tvoji rezultati, ki si jih dosegel na NPZ?*

➤ **Bi moral rezultat NPZ vplivati na vpis v srednje šole?**

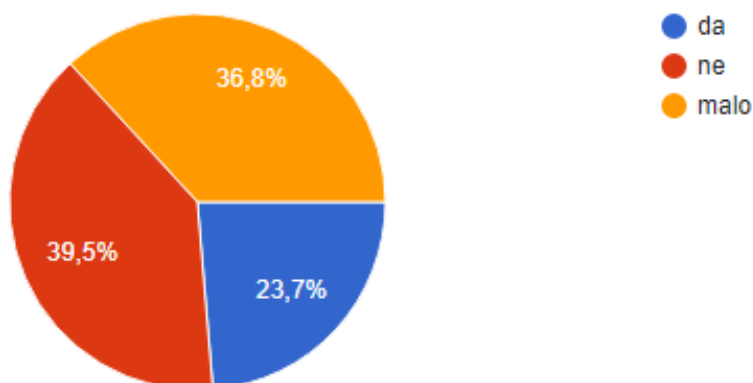
Iz grafičnega prikaza je razvidno, da so anketiranci v večini mnenja (ponovno 76,3 %), da rezultat NPZ ne bi smel vplivati na vpis v srednje šole.

Graf 16: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Bi moral rezultat NPZ vplivati na vpis v srednje šole?*

➤ **Te je strah pisanja NPZ?**

Iz grafičnega prikaza je razvidno, da 39,5 % anketirancev ne čuti nobenega strahu pred NPZ, 36,8 % jih meni, da je prisotnega malo strahu in le 23,7 % anketirancev je mnenja, da jih je NPZ strah.

Graf 17: Razporeditev odgovorov na vprašanje Te je strah pisanja NPZ?

➤ **Če si pri prejšnjem vprašanju odgovoril z "da" ali "malo", česa te je najbolj strah?**

Anketiranci so svoj strah povezovali predvsem s strahom pred slabim rezultatom in da jim bo zaradi nizkega rezultata onemogočen vpis na željeno srednjo šolo. Anketiranci so mnenja, da jih je strah, če bi jim zmanjkalo časa in če bi bile naloge pretežke. Pojavil se je tudi odgovor, da je anketiranca strah maminega mnenja, če bo rezultat nizek.

➤ **Kako si razlagaš, da lahko učene, ki ima npr. slovenščino zaključeno odlično oceno (5) NPZ, pri NPZ iz slovenščine pa doseže le 65 %?**

Anketiranci so slab rezultat pri NPZ pri odličnem učencu povezovali s težavnostno stopnjo NPZ, ki je po njihovem mnenju višja kot v razredu pri običajnem ocenjevanju znanja. Med odgovori so navajali strah, tremo, tipe nalog, nekateri so mnenja, da se dotični učenec pri pisanju NPZ enostavno ni dovolj potrudil ali pa se na NPZ ni dovolj pripravljal. Pojavilo se je tudi mnenje, da pri ocenjevanju v razredu učenci točno vedo, katera snov se ocenjuje, pri NPZ pa gre za pregled snovi skozi vsa leta, kar pa je zelo velik zalogaj. Med odgovori so prav tako navajali slab dan ali pa, da se učenec uči na pamet, kar je razlog, da znanje ni trajno.

➤ **Kaj meniš, kaj je glavni namen NPZ?**

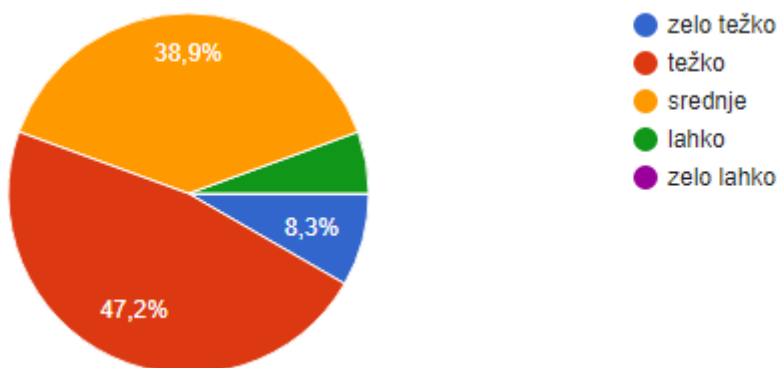
Anketiranci so mnenja, da je glavni namen NPZ, da učenci preverijo, koliko znajo oziroma na kakšnem nivoju je njihovo znanje. Pojavilo se je mnenje, da se z NPZ preveri, kako so učitelji podali snov svojim učencem, da se preveri, ali se učenci učijo na pamet ali z razumevanjem, prav tako navajajo, da gre za potratu časa, da ne zagovarjajo pisanja NPZ, da namena NPZ sploh ne vidijo.

➤ **Kakšne so tvoje izkušnje z NPZ v 6. razredu, še posebej pri slovenščini?**

Anketiranci imajo precej raznolike spomine na njihov NPZ v 6. razredu. Nekateri imajo dobre izkušnje, nekateri slabe. Pojavilo se je mnenje, da je NPZ preobsežen, so pa učenci, ki se ne spomnijo, kako so se pri NPZ v 6. razredu odrezali.

➤ **Kakšna je bila po tvojem mnenju težavnostna stopnja pri slovenščini?**

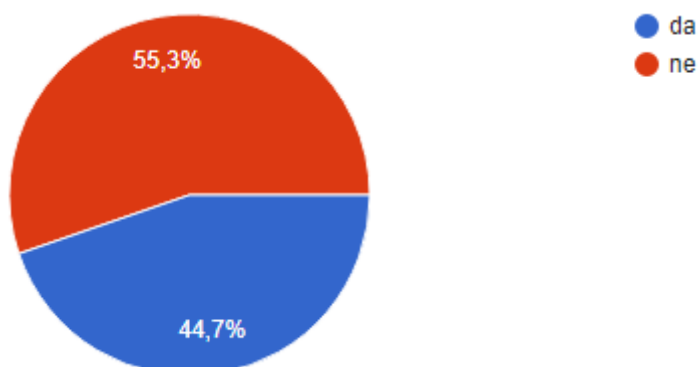
S pomočjo grafičnega prikaza lahko povzamemo, da je skoraj polovici učencev 9. razreda NPZ iz slovenščine v 6. razredu predstavljal težek zalogaj, 38,9 % anketiranih je mnenja, da je bila težavnostna stopnja srednja, ni pa se pojavilo mnenje, da je bil NPZ prelahek oz. zelo lahek.

Graf 18: Razporeditev odgovorov na vprašanje Kakšna je bila po tvojem mnenju težavnostna stopnja pri slovenščini?

➤ **Meniš, da se na NPZ preverja znanje pridobljeno izključno pri učnih urah predmeta?**

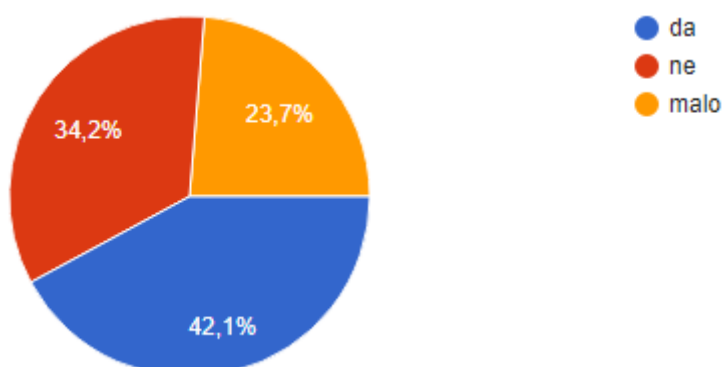
S pomočjo grafičnega prikaza lahko povzameva, da je dobra polovica anketiranih učencev mnenja, da se pri NPZ ne preverja le znanje, pridobljeno izključno pri učnih urah predmeta.

Graf 19: Razporeditev odgovorov na vprašanje Meniš, da se na NPZ preverja znanje pridobljeno izključno pri učnih urah predmeta?

➤ **Si bil obremenjen s pisanjem NPZ v 6. razredu?**

Grafični prikaz potrjuje, da so bili učenci 9. razreda v 6. razredu obremenjeni s pisanjem NPZ, le 34,2 % anketiranih učencev je mnenja, da niso občutili nobene obremenitve.

Graf 20: Razporeditev odgovorov na vprašanje Si bil obremenjen s pisanjem NPZ v 6. razredu?

➤ **Meniš, da je bil tvoj rezultat NPZ v 6. razredu dejanski pokazatelj nivoja tvojega znanja?**

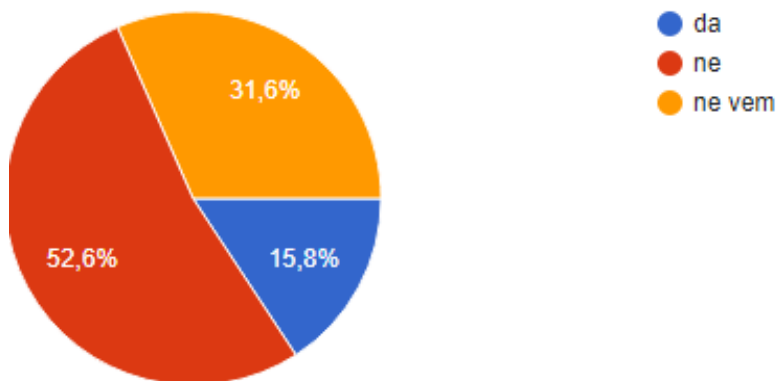
Iz grafičnega prikaza je razvidno, da so anketirani učenci v večini mnenja (60,5 %), da je njihovo dejansko stanje znanja višje, kot so pokazale številke na NPZ v 6. razredu.

Graf 21: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Meniš, da je bil tvoj rezultat NPZ v 6. razredu dejanski pokazatelj nivoja tvojega znanja?*

➤ **Meniš, da so rezultati NPZ resnični pokazatelji znanja učencev?**

Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da je le 15,8 % anketiranih učencev mnenja, da so rezultati NPZ resnični pokazatelji znanja učencev.

Graf 22: Razporeditev odgovorov na vprašanje *Meniš, da so rezultati NPZ resnični pokazatelji znanja učencev?*

➤ **Če si prejšnje vprašanje odgovoril z "ne", zakaj meniš, da prihaja do razhajanj med rezultati na NPZ in dejanskim stanjem znanja učencev?**

Anketirani učenci so mnenja, da so NPZ pretežki, prepodrobni in preobsežni, ter se na pisanje NPZ učenci ne pripravljajo tako natančno kot na sprotno ocenjevanje znanj. Prav tako so učenci mnenja, da NPZ ne pokaže dejanskega stanja znanja učencev, ker so učenci med samim pisanjem pod velikim stresom, nervozo, ker se pri NPZ pojavljajo drugačni tipi nalog. Pojavilo se je tudi mnenje, da bi se stres še povečal, če bi učenci vedeli, da NPZ odločilno vpliva na vpis v vse srednje šole.

4 ZAKLJUČEK

Z raziskovalnim področjem sva se spoprijeli že v preteklem šolskem letu, ko sva se odločili za najino prvo raziskovalno nalogo, v okviru katere sva želeli dati en majhen pečat najinemu rojstnemu mestu. V letošnjem šolskem letu sva vedeli, da bo raziskovanje zagotovo okrnjeno oz. ne bo tako gladko teklo zaradi Covid-a, ki je žal korenito posegel v naša življenja. Vedeli sva, da bova morali raziskovati z malce manj osebnega stika. Nastala situacija je botrovala najini odločitvi, da sva se odločili za raziskovanje, katero ni bilo odvisno od raziskovanja na terenu, temveč je lahko potekalo s pomočjo računalniške tehnologije.

Odločili sva se za področje NPZ, ki naju ponovno čaka v prihodnjem šolskem letu. Ker pa sva želeli raziskovalno temo malce zožiti, sva svoje raziskovanje usmerili v enega izmed obveznih predmetov, to je slovenščina. Pred pričetkom raziskovanja smo z mentorico skupaj staknili glave, saj smo želele za našo raziskovalno nalogo udarni naslov. In posvetilo se nam je! Nalogo smo krstile z metaforičnim imenom. Naše podrobno raziskovanje NPZ smo povezale z diagnostično metodo, imenovano rentgen. NPZ iz slovenščine smo imeli namen podrobno raziskati, zato se nam je zdel naslov »kot ulit« za našo raziskovalno nalogo. Pričele smo zbirati gradivo in ustvarjati nalogo, ki smo jo sestavile iz hipotez, ciljev in pričakovanih rezultatov, ki bi jih naj ob koncu raziskave potrdile oziroma ovrgle.

V uvodu sva predstavili namen in cilje naloge, strukturo naloge, metode dela in hipoteze. Nato sva se lotili teoretičnega dela, v katerem sva predstavili, kaj je NPZ, kateri so bili predhodniki NPZ in kakšne so bile spremembe skozi leta.

Sledil je najzahtevnejši del naloge, empirični del. V njegovem začetku sva razložili, kako je NPZ iz slovenščine sestavljen, nakar je sledila podrobna raziskava NPZ iz slovenščine med leti 2005 do 2019 za 6. in nato še 9. razred, ki sva jo poimenovali kar »rentgenska slika«. V okviru vsakega šolskega leta sva podali naslov neumetnostnega in umetnostnega besedila, koliko nalog in točk je bilo v okviru vsakega posameznega dela in prav tako končno število točk. Po analizi so sledile ugotovitve za 6. in nato še za 9. razred, prav tako sva v nalogo vključili letna poročila Državne komisije za vodenje nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine. Ker pa so glavni vir podatkov učenci sami, naju je seveda zanimalo, kakšne izkušnje imajo osnovnošolci z NPZ, zato sva v najino raziskavo vključili tudi njihova mnenja, pridobljena na podlagi njihovih izkušenj. Pripravili sva dve anketi, in sicer za učence 6. razreda in učence 9. razreda posebej. V anketiranje sva zajeli učence najine šole, OŠ Olge Meglič, ter zaradi sodelovanja večjega števila anketirancev, dodali še učence ene izmed osnovnih šol v bližini, in sicer podeželske osnovnošolce OŠ Destrnik-Trnovska vas.

Kar naju je v samem začetku še posebej zanimalo, sva tudi v uvodu te naloge že navedli. Med vprašanji, ki sva si jih zastavili, je zagotovo prednjačilo vprašanje, ali se je težavnostna stopnja nalog v okviru NPZ iz leta v leto spreminjala in ali so vsakoletni rezultati med seboj primerljivi. Če rezultati niso primerljivi, naju je zanimalo, zakaj ne. Prav tako se sami sprašujeva, kje je smisel pisanja NPZ, saj se rezultati v glavnem ne upoštevajo pri vpisu v srednje šole. Skratka, vprašanja so se kar vrstila.

Ob začetku naloge sva si zastavili štiri hipoteze:

H1 NPZ iz slovenščine od leta 2005 do danes ni doživel bistvenih sprememb.

H2 Učenci v 9. razredu so pri reševanju NPZ iz slovenščine uspešnejši od učencev v 6. razredu.

H3 Povprečni rezultati NPZ iz slovenščine so tako v 6. kot v 9. razredu nizki v primerjavi s preizkusom znanja iz slovenščine pri pouku.

H4 Nizki rezultati državnega in šolskega povprečja so posledica površnega branja izhodiščnih besedil.

H1

Prvo hipotezo sva lahko kar hitro ovrgli, saj sva že na samem začetku ugotovili, da se je NPZ iz slovenščine od leta 2005 do danes spreminjal. Kar se tiče rokov pisanja, sva ugotovili, da so šestošolci NPZ pisali od samega začetka le v rednem roku, medtem ko so učenci 9. razreda do šolskega leta 2013/2014 pisali v rednem in naknadnem roku, od šolskega leta 2013/2014 pa le v rednem roku. Naslednja razlika, ki je precej pomembna, je obveznost pristopa k pisanju NPZ; v šolskem letu 2008/2009 so prvič v 6. razredu pristopile k pisanju NPZ vse šole v Sloveniji, v šolskem letu 2013/2014 pa je postalo pisanje NPZ tudi v 6. razredu obvezno za vse učence. Pomembna sprememba je tudi ta, da sta bila na začetku tako v 6. kot tudi v 9. razredu pisni in ustni del, kasneje pa le pisni del. Od samega začetka do danes se je spreminjalo število točk v obeh delih, posledično pa tudi končno število točk. V sestavi NPZ v 9. razredu je prišlo v šolskem letu 2007/2008 do zamenjave vrstnega reda med obema deloma (umetnostni/neumetnostni del). Velike spremembe so bile vpeljane skozi leta tudi na področju vrednotenja. Sprva so bili NPZ vrednoteni ročno, v zadnjih letih se je prešlo na elektronsko vrednotenje nalog, zato poteka danes tudi analiza, ki jo naredijo učenci z učitelji, preko računalnika.

H2

Najina druga hipoteza se je nanašala na primerjavo uspešnosti med učenci 6. in 9. razreda. Če bi sledili razumu, bi sklepali, da bo druga hipoteza potrjena, saj naj bi izkazovali učenci 9. razreda več znanja kot učenci 6. razreda, ker so starejši, za sabo imajo tri leta več šolanja, s tem pa se tudi njihovo znanje pogloblja in širi. A dejstvo je, da je najina analiza državnega povprečja za 6. razred (med leti 2009 in 2019) in 9. razred (med 2006 in 2019) pokazala, da so 9. razredi boljši oz. uspešnejši zgolj za 1 %, kar naju je resnično presenetilo, saj bi glede na znanje, ki so si ga pridobili, moral biti uspeh višji. Res je, da je NPZ iz slovenščine v 9. razredu zahtevnejši, zato je potrebno pokazati tudi veliko več znanja, izhodiščna besedila so daljša, učenci morajo poznati in znati uporabiti veliko strokovnih izrazov, ampak imajo pa tudi veliko več izkušenj z rednimi preizkusi znanja pri slovenščini, utrjevanji, branjem idr. Na tem mestu sva iskali vzroke in postavili sva si vprašanje, s čim bi lahko to povezali in prišli sva do možnih odgovorov, med katerimi se vse bolj nagibava k naslednjim razlagam: preobsežna in nenatančno določena snov, učenci v 9. razredu ne vidijo smisla v pisanju NPZ, na NPZ gledajo kot na zabavo, saj ne prinašajo negativnih posledic in se na samo pisanje iz leta v leto manj pripravljajo, ker se rezultati v večini ne upoštevajo nikjer, zagotovljen imajo vpis v zeleno srednjo šolo, saj je vedno manj dijakov in zato v večino srednjih šol ni omejitev vpisa. Iz tega sledi, da tudi drugo hipotezo glede na rezultate zavračava, bi pa jo lahko morda potrdili, če bi se NPZ ocenjevali in bi se učenci intenzivno na le-te pripravljali. Tako bi potem tudi dobili jasno in bolj realno sliko o doseženem znanju vseh učencev, kar bi po najinem mnenju tudi spremenilo razliko v odstotku uspešnosti 9. razreda proti 6. razredu.

H3

Tretjo hipotezo, da so povprečni rezultati NPZ iz slovenščine tako v 6. kot v 9. razredu nizki v primerjavi s preizkusom znanja iz slovenščine pri pouku, pa potrjujeva. Pri tej hipotezi nama je precej pomagala anketa, ki sva jo izpeljali preko Google obrazcev med učenci letošnjega 6. razreda in 9. razreda. Učenci so mnenja, da so rezultati NPZ iz slovenščine neprimerljivi s preizkusom znanja pri pouku slovenščine, saj se pri pouku natančno ve, katera snov se bo ocenjevala, učenci poznajo tipe nalog, ki jih učitelji sestavljajo in snov ni tako široka kot pri samem NPZ. Tudi pred samim pisnim ocenjevanjem veliko utrjujejo in preverjajo svoje znanje, naredijo analizo preverjanja, s tem pa analizo njihovega znanja. Če česa ne razumejo, vprašajo, prosijo za dodatno razlago pred samim preizkusom. Dejstvo je tudi, da učenci vejo, da se bo preizkus ocenil, zato se učijo in pripravljajo, veliko natančneje so pri reševanju, poskusijo rešiti vse naloge.

H4

Zadnjo, četrto hipotezo, da so nizki rezultati državnega in šolskega povprečja posledica površnega branja izhodiščnih besedil, pa ne moreva ne ovreči in ne potrditi. Zakaj? Dejstvo je, da je natančno prebrano izhodiščno besedilo temelj za uspešno reševanje nalog, saj so naloge z besedilom povezane, iz njega je potrebno izluščiti zahtevane podatke, izpisati besede, povzemanj npr. posamezne odstavke ali povzeti celotno besedilo, vendar pa je kljub temu vzrokov več in sva jih natančno predstavili v poglavju 3.2.5.1 in

3.2.5.2. Vsi se zavedamo, da nas čaka veliko nalog, preveč nalog v tako kratkem času (60 minut), kar je velikokrat razlog, da želimo izhodiščna besedila le preleteti z mnenjem, da se bomo že vrnili in natančneje prebrali, če bo pri kateri nalogi to potrebno. Zato preberemo hitro, saj ne želimo izgubljati preveč časa z branjem. Pri tem pa spregledamo pomembne podatke, ki jih bodo morda zahtevale posamezne naloge. Anketirani učenci so med razlogi, zakaj se osnovnošolci slabo odrežejo na NPZ, navajali prenatrpanost testa, nepreverjena, nepredelana in nepoznana snov, drugačne naloge, katerih niso vajeni, nemotiviranost, strah, trema, napetost, nesmiselnost pisanja NPZ idr. Ti razlogi bi naj bili glavni krivci za slabe rezultate in ne le slabo branje izhodiščnih besedil, ki pa je zagotovo eden izmed razlogov za uspešnost reševanja nalog, ki le-temu sledijo.

Osmošolki, bodoči devetošolki, ki imava svojo prvo izkušnjo z NPZ v 6. razredu, sva mnenja, da predstavljajo takšni testi velik stres za osnovnošolce in glede na to, da se v glavnem njihovi rezultati nikjer ne štejejo, se tudi midve sprašujeva o njihovi smiselnosti. V 9. razredu bova, kolikor kaže, pridobili svojo drugo izkušnjo z nacionalnimi preizkusi, ki pa se jih niti najmanj ne veseliva, saj najina prva izkušnja ni nič kaj pozitivna. Ljudje smo naravnani tako, da radi osmislimo stvari, če pa smisla ne vidimo, je zelo težko najti motivacijo. Snov, ki se na NPZ preverja, je široka, na vseh predmetnih področjih. Učenci ne vemo, kje naj damo poudarek, zraven vsega pa imamo redno snov šolskega leta, na katero se sproti pripravljamo, saj so učni načrti natrpani in za dodatne priprave na NPZ enostavno zmanjka časa.

Razmišljali sva, kako bi poenostavili NPZ za nas, učence in sva prišli do ideje, da bi lahko snov zožili oz. določili le eno obdobje, en izsek (npr. nekaj vrst neumetnostnih besedil, določeni jezikovni, literarni izrazi). Če izhajamo iz tekmovanj iz znanj, tudi ne zajemajo celega predmeta čez vsa šolska leta, temveč le en izsek (npr. pri zgodovini del enega zgodovinskega obdobja; Cankarjevo tekmovanje običajno le eno knjigo ali dve knjigi, ki ju primerjamo ...). Tako se učenci na tekmovanja lažje pripravimo, ker točno vemo, kaj nas čaka oz. na kaj se pripravljamo. To je najina ideja, mogoče je dobra. Kaj pravite?

5 VIRI IN LITERATURA

5.1 Spletna literatura in viri

1. Gregurec, T. (2017). *Nacionalno preverjanje znanja pri predmetu zgodovina*. Magistrsko delo. UN v Ljubljani. Pridobljeno 13. 2. 2021 s: <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?id=66073>
2. Kosec, S. (2017). *Analiza napak na nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine pri učencih s primanjkljaji na področju učenja branja in pisanja*. Magistrsko delo. UN v Ljubljani. Pridobljeno 19. 1. 2021 s: http://pefprints.pef.uni-lj.si/4488/1/Magistrsko_delo_Kosec_Sara.pdf
3. PIS Republike Slovenije. (2013). Pravilnik o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli (Uradni list RS, št. 30/31 in 49/17). Pridobljeno s: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11584>
4. Republika Slovenija. GOV.SI. Nacionalno preverjanje znanja. (2020). Pridobljeno 15. 12. 2020 s: <https://www.gov.si/teme/nacionalno-preverjanje-znanja/>
5. RIC, državni izpitni center. Splošne informacije. (2020). Pridobljeno 15. 12. 2020 s: https://www.ric.si/preverjanje_znanja/splosne_informacije
6. RIC, državni izpitni center. Splošne informacije, Poskusno preverjanje znanja ob koncu 3. razreda osnovne šole v šolskem letu 2018/2019. (2018). Pridobljeno s: <https://www.ric.si/mma/izhodi%C5%A1%C4%8Da%20npz%20v%20o%C5%A1/2006070611531042/>
7. RIC, državni izpitni center. Vrednotenje in rezultati. (2020). Pridobljeno s: https://www.ric.si/preverjanje_znanja/vrednotenje_rezultati/
8. RIC, državni izpitni center. Statistični podatki. (2006). Pridobljeno s: <https://www.ric.si/mma/letno%20poro%C4%8Dilo%20npz%202005/2006070311492832/>
9. RIC, državni izpitni center. Statistični podatki. (2006). Pridobljeno s: <https://www.ric.si/mma/letno%20poro%C4%8Dilo%20npz%202006/2006121512431727/>
10. RIC, državni izpitni center. Statistični podatki. (2008). Pridobljeno s: <https://www.ric.si/mma/letno%20poro%C4%8Dilo%20npz%202007/2008011610154336/>
11. RIC, državni izpitni center. Statistični podatki. (2013). Pridobljeno s: <https://www.ric.si/mma/Letno%20porocilo%20NPZ%202013/2013101507274770/>
12. RIC, državni izpitni center. Statistični podatki. (2018). Pridobljeno s: <https://www.ric.si/mma/Letno%20poro%20%20ilo%20NPZ%202018zadnje/2018121211062643/>
13. RIC, državni izpitni center. Statistični podatki. (2020). Pridobljeno s: https://www.ric.si/preverjanje_znanja/statisticni_podatki/
14. RIC, državni izpitni center. Predmeti – slovenščina. (2020). Pridobljeno s: https://www.ric.si/preverjanje_znanja/predmeti/materinscina3/2011120911353483/
15. Gajzer, N. in Holc, E. (2021). Nacionalno preverjanje znanja, 6. razred. Anketa o mnenju učencev 6. razreda o smiselnosti pisanja NPZ. Dostop na: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdBfSwAwy7uqV1WGNbbszCvWWF7QITDJ426HEwI6o7VOrknPw/viewform>
16. Gajzer, N. in Holc, E. (2021). Nacionalno preverjanje znanja, 6. razred. Anketa o mnenju učencev 9. razreda o smiselnosti pisanja NPZ. Dostop na: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdxo6z6Exz8zZK6t6tsIH6s5kabWv36xJTtiei4msFn6IemvQ/viewform>